

เอกสารการศึกษา

๒๐๖๖ กรมการศึกษาดูการ

๖

๕ ๓๗๙

ว.ว.

๒๕๐๔

แผนการศึกษาแห่งชาติ

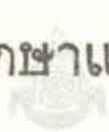
เอกสารการศึกษา

ของ

กระทรวงศึกษาธิการ

ฉบับที่ ๖

แผนการศึกษาแห่งชาติ

ด้วยอภิธานนาการ

จาก

กองเผยแพร่การศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติมีความสำคัญ เป็นที่
สนใจมากทั้งในบรรดาเจ้าหน้าที่การศึกษา ข้าราชการ
 ตลอดจนประชาชนทั่วไป กองเผยแพร่การศึกษาจึงได้
จัดพิมพ์แผนการศึกษาชาติ (ฉบับที่ประกาศใช้ ณ วันที่ ๕
มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔) ขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๘๖
เพื่อสนองความต้องการของผู้สนใจโดยทั่วไป ปรากฏว่ามี
ผู้มาติดต่อแสดงความจำนงขอเอกสารฉบับนี้อยู่เสมอ เมื่อ
ได้มีการประกาศแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นพระบรมราช
โองการ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ กองเผยแพร่
การศึกษารู้อย่างเป็นหน้าที่ของจัดพิมพ์แผนการศึกษา
แห่งชาติฉบับนี้ เพื่อแจกจ่ายแก่ส่วนราชการ ข้าราชการ
และประชาชนผู้สนใจเช่นที่เคยปฏิบัติมาแล้ว แต่เนื่องด้วย
แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่นี้มีการบางอย่างที่แตกต่าง
ไปจากฉบับเดิม จึงทำให้มีผู้สงสัยสงสัยและสนใจได้ถาม
มายังกองเผยแพร่การศึกษาอยู่เนือง ๆ ทำให้เกิดความคิด

ว่า ถ้าหากจะมีคำอธิบายประกอบไว้ในเอกสารแผนการ
 ศึกษาแห่งชาติที่จะจัดพิมพ์ขึ้น ก็คงจะเกิดประโยชน์แก่ทุก
 ฝ่าย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่การศึกษาทั่วทั้งประเทศซึ่งมักจะ
 ต้องเป็นผู้คอยตอบคำถามแก่ผู้ซึ่งสงสัยอยู่เสมอในระยะ
 นี้ กองเผยแพร่การศึกษาจึงได้ขอให้ ม.ถ. บุญเหลือ
 เทพยสุวรรณ จัดทำคำอธิบาย^๕ ประกอบเฉพาะส่วนที่
 เกี่ยวเนื่องกับข้อความตามประเด็นของแผนการศึกษา
 แห่งชาติฉบับนี้ นอกจากคำชี้แจงของ ม.ถ. บุญเหลือ
 เทพยสุวรรณ ดังกล่าวแล้ว กองเผยแพร่การศึกษาได้นำคำ
 บรรยายเรื่องแผนการศึกษาแห่งชาติของ วทณฯ ม.ถ. เป็น
 มาดากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกล่าว
 ในที่ประชุมอาจารย์ใหญ่และครูใหญ่โรงเรียนในส่วนกลาง
 เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๐๓ มารวมลงพิมพ์ไว้ด้วย อันจะ
 ช่วยให้ท่านผู้อ่านเพิ่มความเข้าใจยิ่งขึ้น จึงหวังว่า
 เอกสารฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์เป็นที่พอใจพอสมควร
 กองเผยแพร่การศึกษารอขอพระคุณท่านรัฐมนตรี ที่
 โปรดอนุญาตให้นำคำบรรยายของท่านลงตีพิมพ์ และขอ

ก

ขอขอบคุณ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เป็นอย่างมาก
ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ส่วนโครงการต่าง ๆ ที่จะเป็นผลตามมาจากแผนการ
ศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินการต่อไป
นั้น กองเผยแพร่การศึกษากำหนดจะรวบรวมจัดพิมพ์ขึ้น
เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากภายหลัง.

กองเผยแพร่การศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

พฤศจิกายน ๒๕๐๓

สารบัญ

	หน้า
๑. ประกาศ เรื่องแผนการศึกษาแห่งชาติ	๑
๒. คำชี้แจงแผนการศึกษาแห่งชาติ	๑๒
๓. คำบรรยายเรื่องแผนการศึกษาแห่งชาติ	๓๐

ประกาศ
เรื่อง แผนการศึกษาแห่งชาติ

ในพระปรมาภิไธย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
สัจจวาถย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

โดยที่สภาการศึกษาแห่งชาติได้พิจารณา
แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมแก่กาล
สมัย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็น
ชอบแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการให้ใช้แผนการ
ศึกษาดังกล่าวแนบท้ายนี้ เป็นแผนการศึกษาแห่ง
ชาติ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔
เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๓
เป็นปีที่ ๑๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ส. ธนะรัชต์
นายกรัฐมนตรี

แผนการศึกษาแห่งชาติ

ความมุ่งหมาย

๑. รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่เอกลักษณ์ เพื่อเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบการอาชีพและทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ

๒. กุลบุตรกุลธิดาพึงได้รับการศึกษา อยู่ในโรงเรียนจนอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์เป็นอย่างน้อย

๓. กุลบุตรกุลธิดาพึงชวนขอหาความรู้และประสบการณ์ อันจะเป็น ประโยชน์ แก่การงาน ของตนสืบไปในภายหน้า

๔. ในการจัดการศึกษานั้น ให้จัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของสังคมและบุคคล โดย

ให้สอดคล้อง กับ แผน เศรษฐกิจ และ แผน การ
ปกครองประเทศ เช่น จัดให้มี

- ก. จริยศึกษา ให้มีศีลธรรมและวัฒนธรรม
มีหิริโอตตัปปะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วน
รวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- ข. พลศึกษา ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทาง
กายและทางจิต กับทั้งมีน้ำใจเป็นนัก
กีฬา
- ค. พุทธศึกษา ให้มีความรู้ วิชาการ ปัญญา
เพื่อการดำรงชีวิต
- ง. หัตถศึกษา ให้มีกิจนิสัยและความขยัน
หมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงาน เพื่อ
เป็นรากฐาน ของ การ ประกอบ สัมมา-
อาชีพ

ระดับการศึกษา

๕. การศึกษาแบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

- ก. อนุบาลศึกษา

ข. ประถมศึกษา

ค. มัธยมศึกษา

ง. อุดมศึกษา

๖. อนุบาลศึกษา ได้แก่ การอบรมเบื้องต้น เพื่อให้กุลบุตรกุลธิดาพร้อมที่จะรับการศึกษาระดับ ประถมศึกษาต่อไป

๗. ประถมศึกษา ได้แก่ การศึกษาซึ่งมุ่งหมาย จะสร้างเสริม พัฒนาการ ของ เด็ก ด้วย การ อบรม สั่งสอนขั้นมูลฐาน อันเป็นทางนำไปสู่การเรียนรู้ และการปฏิบัติ แบ่งออกเป็นสองประโยค คือ ประโยคประถมศึกษาตอนต้น ๔ ชั้น และประโยค ประถมศึกษาตอนปลาย ๓ ชั้น

๘. มัธยมศึกษา ได้แก่ การศึกษาที่อาศัยประถม- ศึกษาเป็นพื้นฐาน มุ่งหมายจะสำรวจและส่งเสริม ความสนใจ และความ ถนัดตาม ธรรมชาติ ของเด็ก เพื่อให้ได้มีความรู้และทักษะ อันเพียงพอแก่การ ประกอบอาชีพ หรือให้ได้มีพื้นฐานความรู้ อัน

จำเป็นแก่การดำรงชีวิต หรือเพื่อ การศึกษาที่สูงขึ้น
แบ่งออกเป็น ๒ ประโยค คือ ประโยคมัธยม
ศึกษาตอนต้น และประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย
แต่ละประโยคไม่เกิน ๓ ชั้น

๕. อุดมศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพหรือ
วิชาการชั้นสูงและการวิจัย ในมหาวิทยาลัยหรือ
ในสถาบันชั้นสูงอื่นๆ

ระบบโรงเรียน

๑๐. อนุบาลศึกษา เป็นการศึกษาก่อนการ
ศึกษาบังคับ อาจจัดโรงเรียนอนุบาลที่มี ๒ ชั้น
หรือ ๓ ชั้น หรือจัดชั้นเด็กเล็ก ๑ ชั้นในโรงเรียน
ประถมศึกษา

๑๑. ประถมศึกษา เป็นการศึกษาระดับต้นที่
กวดบุตรกวดวิชาโดยทั่วไปพึงได้รับ อาจจัดสอน
ประโยคประถมศึกษาตอนต้น และประโยคประถม
ศึกษาตอนปลายรวมในโรงเรียนเดียวกัน หรือ
แยกกันก็ได้

๑๒. มัธยมศึกษา เป็นการศึกษาระดับที่พุง
 ก้านถึงเอกัตภาพ จึงจัดเป็นสายสามัญ เพื่อให้
 ฝนความรู้ทั่วไปบ้าง และสายอาชีพ เพื่อให้ความ
 รู้และทักษะในการประกอบอาชีพบ้าง อาจจัดสอน
 ประโยค มัธยมศึกษา ตอนต้น และประโยค มัธยม
 ศึกษาตอนปลายรวมในโรงเรียนเดียวกัน หรือ
 แยกกันก็ได้

๑๓. การจัดสายสามัญนั้น ให้มีชั้นในประโยค
 มัธยมศึกษาตอนต้น ๓ ชั้น ประโยคมัธยมศึกษา
 ตอนปลาย ๒ ชั้นรับช่วงติดต่อกันไป เมื่อจบ
 ประโยค มัธยมศึกษา ตอนต้น หรือ ตอนปลายแล้ว
 ให้มีความรู้ และ ทักษะใน การ ประกอบอาชีพ บ้าง
 และเมื่อจบประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ให้
 มีความรู้ อันเป็นมาตรฐานที่จะสมัครเข้าศึกษาใน
 ระดับอุดมศึกษา

๑๔. การจัดสายอาชีพนั้น ทั้งประโยคมัธยม
 ศึกษาตอนต้น และประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

แต่ละประโยคอาจจัดเป็น ๑ ชั้น ๒ ชั้น หรือ ๓ ชั้น โดยคำนึงถึง ลักษณะ ของวิชา อาชีพ เป็นสำคัญ เฉพาะ บางวิชา อาจจัดชั้นในประโยค มัธยม ศึกษา ตอนปลาย รับช่วงจากประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น ติดต่อกันไปก็ได้

๑๕. กำหนดระบบ ชั้น และอายุมาตรฐาน ของกุลบุตรกุลธิดาที่พึงศึกษาใน ชั้นต่าง ๆ นั้น ปรากฏในแผนภูมิข้างท้าย

การศึกษาบังคับ

๑๖. การศึกษาบังคับ ได้แก่การศึกษาที่มี กฎหมายบังคับให้กุลบุตรกุลธิดาทุกคนเรียนอยู่ใน โรงเรียนจนกว่าจะพ้นเกณฑ์บังคับ

รัฐพึงขยายการศึกษาบังคับให้สูงขึ้นเป็นระยะ ตามกำลังทางเศรษฐกิจ เพื่อให้มาตรฐานความรู้ เบื้องต้นของพลเมืองสูงขึ้น

๑๗. การศึกษาบังคับในสถานศึกษาของรัฐ จะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

รัฐพึงช่วยเหลือให้ได้ มีอุปการะ การ ศึกษา
อบรมตามควร

๑๘. รัฐพึงจัดการ ศึกษา สงเคราะห์ ให้แก่
กุลบุตรกุลธิดาที่ได้รับการยกเว้นจากการศึกษาบังคับ

แนวจัดการศึกษา

๑๙. รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาโดยถือ
ว่าการศึกษามีความสำคัญใน ระดับ แรกแห่งกิจการ
ของรัฐ

๒๐. การจัดระบบการศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐ
โดยเฉพาะ สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การ
ควบคุมดูแลของรัฐ

๒๑. รัฐพึงจัดการให้สถาน อุดมศึกษาดำเนิน
กิจการ ของตนเองได้ ภายใน ขอบเขตที่กฎหมาย
บัญญัติ

๒๒. รัฐเป็นผู้จัดการ ฝึก หัด ครู และ พึง
สนับสนุนการฝึกหัดครูเป็นพิเศษ เพื่อให้สถาน
ศึกษาต่าง ๆ มีครูผู้ทรงคุณวุฒิสามารถให้การศึกษ

ได้ผลสมบูรณ์ สมความมุ่งหมายตามแผนการ
ศึกษาแห่งชาติ

๒๓. การจัดให้มีสถานศึกษานั้น รัฐใช้วิธี
แบ่งแรง คือ รัฐจัดเองบ้าง และส่งเสริมให้คณะ
หรือเอกชนจัดในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษาบ้าง

๒๔. รัฐพึงส่งเสริมโรงเรียนราษฎร์ และ
อุดหนุนตามระเบียบที่กำหนดไว้

๒๕. รัฐพึงสนับสนุน อาชีวศึกษา อย่างกว้าง
ขวาง และให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจของ
ชาติ

๒๖. รัฐพึงสนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อ
ประโยชน์แก่ผู้ ใหญ่ที่ไม่มีโอกาส ได้รับการศึกษา
ขณะที่อยู่ในวัยเล่าเรียน หรือที่ประสงค์จะศึกษา
เพิ่มเติม เพื่อประกอบอาชีพให้ได้ ผลดี ยิ่งขึ้น
หรือที่อยู่ในสภาพซึ่งไม่อาจรับการ ศึกษาได้ตามปกติ

๒๗. รัฐพึง สนับสนุน การ วิชา ใน ทาง ศิลป
วิทยาศาสตร์ต่าง ๆ

๒๘. รัฐให้ทุนเล่าเรียนแก่นักเรียนตาม
ระเบียบที่กำหนดไว้ เพื่อส่งเสริมให้ได้เรียนตาม
สมควรแก่เอกัตภาพ

๒๙. สถานศึกษาทั้งปวงพึงใช้ผู้สอนที่มีวุฒิ
หรือความชำนาญที่เหมาะสมแก่ประเภทและระดับ
ของการศึกษา

๓๐. รัฐมีอำนาจหน้าที่ควบคุม แนะนำและ
ตรวจสอบการศึกษาในสถานศึกษา ตามระเบียบที่
กำหนดไว้

จากราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๗ ตอนที่ ๗๖

วันที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๓

คำชี้แจงแผนการศึกษาแห่งชาติ

ด้วยได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ
แผนการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๓
นี้ กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นว่า คงจะมีนักการศึกษา
ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนสนใจในเรื่องนี้ จึง
ได้พยายามรวบรวมข้อความที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจได้
มาชี้แจงไว้ ณ ที่นี้

๑. สถานการศึกษาแห่งชาติ

สถานได้รับแต่งตั้งตามความในพระราชบัญญัติ
สถานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ ประกอบด้วยบุคคล
ที่ทรงคุณวุฒิ มีวิชาชีพอันสูงหลายอย่างต่าง ๆ กัน มี
บุคคลที่เป็นข้าราชการและทั้งที่ไม่เป็นข้าราชการ จำนวน
กรรมการทั้งสิ้น ๕๗ ท่าน และมีกรรมการบริหารอีก ๘ ท่าน
หน้าที่อย่างหนึ่งของสถานคือ พิจารณาวางแผนทางที่จะ
เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการศึกษาของชาติ แนวทาง

ดำ^๕กัณ^๕ณเมื่อส^๕ภาว^๕จ^๕งแล้ว รัฐบาล^๕ค^๕ณะต่าง ๆ ที่เข้า^๕มา
บริหาร^๕ราช^๕การแผ่นดิน^๕จะได^๕ย^๕ค^๕เป็น^๕หลัก^๕ดำ^๕หรับ^๕วาง^๕น^๕โย^๕บาย^๕
เก^๕ย^๕ว^๕ก^๕ับการ^๕ค^๕ึก^๕ษา แล้ว^๕ปฏิ^๕บ^๕ค^๕ตาม^๕น^๕โย^๕บาย^๕นั้น^๕ค^๕่อ^๕ไป

๒. แผนการศึกษาแห่งชาติ

แผนการ^๕ค^๕ึก^๕ษาแห่งชาติ^๕ค^๕ือ^๕แนว^๕ทาง^๕อัน^๕เป็น^๕หลัก^๕
ใ^๕ห^๕ย^๕ที่^๕ถ^๕ก^๕ด^๕ำ^๕ว^๕น^๕นี้ จะ^๕เห็น^๕ได้^๕ว^๕า^๕รัฐบาล^๕ได^๕นำ^๕ชน^๕ทุ^๕ล^๕เก^๕ด^๕ำ^๕ ใ^๕ห^๕
พระ^๕มห^๕าก^๕ษ^๕ค^๕ร^๕ีย^๕มี^๕พระ^๕บรม^๕ราช^๕โอง^๕การ^๕ประ^๕ก^๕าศ^๕ใน^๕พระ^๕ปร^๕มา^๕
ภิ^๕โร^๕ย^๕ ห^๕มา^๕ย^๕ค^๕ว^๕า^๕ พระ^๕มห^๕าก^๕ษ^๕ค^๕ร^๕ีย^๕ได้^๕ท^๕รง^๕พิ^๕จาร^๕ณา^๕
แล้ว^๕ และ^๕มี^๕พระ^๕บรม^๕ราช^๕าน^๕ุม^๕ค^๕ใ^๕ห^๕ใ^๕้^๕เป็น^๕เข^๕ก^๕ด^๕ำ^๕ร^๕ที่^๕แ^๕ด^๕ง^๕จ^๕ุด^๕
ม^๕ุ่ง^๕ห^๕มา^๕ย^๕ของ^๕ชา^๕ติ ใน^๕เร^๕ือง^๕แนว^๕ทาง^๕ด^๕ำ^๕เนิน^๕การ^๕ค^๕ึก^๕ษา แผน^๕
การ^๕ค^๕ึก^๕ษาของ^๕ชา^๕ติไม่^๕ใ^๕้^๕กฎ^๕ห^๕มา^๕ย^๕ ไม่^๕มี^๕บท^๕บ^๕ัง^๕ค^๕ับ^๕แ^๕ด^๕ะ^๕บ^๕ท^๕ง^๕
โ^๕ท^๕ษ^๕ถ^๕ำ^๕มี^๕การ^๕ฝ่า^๕ฝ^๕ืน แต่^๕เป็น^๕เข^๕ก^๕ด^๕ำ^๕ร^๕แ^๕ด^๕ง^๕ค^๕ว^๕า^๕ประ^๕สงค์^๕ของ^๕
ค^๕ณะ^๕บุ^๕ค^๕ค^๕ต^๕ที่^๕ได้^๕รับ^๕แ^๕่ง^๕ค^๕ง^๕ตาม^๕กฎ^๕ห^๕มา^๕ย^๕ว่า ใ^๕ห^๕มี^๕การ^๕ด^๕ำ^๕เนิน^๕
งาน^๕เก^๕ย^๕ว^๕ก^๕ับการ^๕ค^๕ึก^๕ษาของ^๕ชา^๕ติไป^๕ตาม^๕แนว^๕ทาง^๕นั้น^๕ ๆ ค^๕ณะ^๕
บุ^๕ค^๕ค^๕ต^๕ดัง^๕ก^๕ด^๕ำ^๕ว^๕น^๕ค^๕ือ^๕ ส^๕ภา^๕การ^๕ค^๕ึก^๕ษาแห่งชาติ^๕

ค^๕ณะ^๕ร^๕ัฐ^๕บา^๕ด^๕นี้ ซึ่ง^๕เป็น^๕ผู้^๕ริ^๕เริ่ม^๕แ^๕่ง^๕ค^๕ง^๕ส^๕ภา^๕การ^๕ค^๕ึก^๕ษา
แห่ง^๕ชา^๕ติ^๕ชน^๕เอง บ^๕่อ^๕ม^๕จะ^๕ต^๕้อง^๕พ^๕ยา^๕ย^๕า^๕ม^๕ด^๕ำ^๕เนิน^๕การ^๕ค^๕ึก^๕ษาตาม^๕

แผนการศึกษาอย่างไม่มีความหมาย แต่สำหรับคณะรัฐบาล
คณะต่อ ๆ ไป หากมีความเห็นไม่ตรงกันกับแนวทางที่
กำหนดไว้ ก็ย่อมจะไม่เกิดผลดีอย่างง่าย ๆ จะต้อง
พิจารณาอย่างถ่วงถ่วง จะต้องให้สภาการศึกษาพิจารณา
ปรับปรุง หรืออย่างน้อยก็จะต้องให้บุคคลคณะใดคณะหนึ่ง
ที่ทรงคุณวุฒิเท่าเทียมกับกรรมการในสภาการศึกษาขณะ
นั้นเป็นผู้พิจารณา แล้วจะต้องนำความกราบบังคมทูล พร้อม
ด้วยเหตุผลอันสมควร ในการที่จะเปลี่ยนแปลงแนวทางใน
แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อจะได้ขอพระบรมราชานุมัติให้
เปลี่ยนแปลงไปจากที่ได้กำหนดไว้

๓. ความมุ่งหมาย

แผนการศึกษาแห่งชาตินี้มีข้อความรวมทั้งหมด
๓๐ ข้อ ข้อแรกเป็นข้อแสดงความมุ่งหมาย โดยเฉพาะ
ตั้งข้อถกเถียงว่าเป็นข้อคลุมเครืออื่น ๆ ที่ตามมาในตอนอื่น ๆ
ข้อแรกนั้นบอกให้ทราบว่า ในการดำเนินการศึกษาของชาติ
รัฐมุ่งจะให้ผลเป็นอย่างไรเกิดขึ้นแก่ชาติ การศึกษาเป็น
งานเกี่ยวกับการปลูกปั้น สร้างเสริมปรับปรุงคน ข้อที่ว่า

ด้วยความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงเป็นข้อ
แสดงถึงว่า เราจะต้องการให้ผลของการศึกษาเป็นอย่างไร
หรืออย่างน้อยหนึ่ง จะอบรมให้นักเรียนเคปโคชนเป็นคน
ชนิดใด

ในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีถ้อยคำผิดไปจาก
แผนการศึกษาฉบับก่อนบ้าง โดยมากก็เพื่อจะเน้นบาง
ลักษณะของการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้ชัดขึ้น เช่นเน้นว่าให้
มี หิริโอตคัมปะ ซึ่งเป็นหัวใจของธรรมะทั้งหลาย และเน้น
ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

ถ้อยคำในคชนนทอาจาเป็นทของใจก็คงจะมีบ้าง เช่น

“เอกัตภาพ” คำนี้เป็นศัพท์บัญญัติใหม่ในวิชา
การศึกษา หมายถึงสภาวะอันประกอบขึ้นเป็นบุคคลหนึ่งๆ
มีอยู่เป็นหลายอย่างหลายด้าน ด้านกายภาพ หรือส่วน
ทางร่างกาย ได้แก่ความสูงต่ำ ตัวขาว ความแบบบาง หรือ
ดำดำน ด้านสมอง ได้แก่ความสามารถที่จะจำ ที่จะเข้าใจ
หลักต่าง ๆ และความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ ด้าน
อารมณ์ ได้แก่ความใจเย็นหรือฉุนเฉียว มีความรู้ลึก

ประณีตและไว หรือหยาบและช้า ด้านความสวยงาม ได้แก่
ดวงหน้า ผิวพรรณ งตงามหรือไม่ค่อของตงาม ทั้งหมัดก็
กล่าว^๕เป็นอุทาหรณ์เท่านั้น เพื่อให้เห็นว่า คน ๆ หนึ่งมี
สภาวะหลาย ๆ ด้านรวมกันเป็นบุคคล นี่คือเอกภาพ
แต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน มีย้งบ้างหย่อนบ้างเป็นด้าน ๆ
ไป การศึกษาควรให้เหมาะด่มแก่เอกภาพ เช่น ถ้าเป็นคน
ไม่แข็งแรงก็ไม่ควรเรียนวิชาที่ต้องกรากกว่า หรือถ้ามีฐานะ
การเงินไม่ตั่นัก ก็ควรเรียนวิชาที่เรียนจบได้เร็ว ที่จะทำให้
ออกจากโรงเรียนมัธยมได้เร็ว เป็นต้น

“ในการจัดการศึกษา ให้จัดเพื่อสนองความ
ต้องการของสังคมและบุคคล” ประโยชน์นี้มีความ
หมายว่า ในการจัดการศึกษา รัฐจะจัดให้เหมาะแก่สังคม
ถ้าสังคม อาจเป็นจังหวัด หรือภาค หรือประเทศ ต้องการ
ให้มั่งชางเครื่องยन्दรจำนวนมาก การศึกษาที่จะต้องดำเนิน
ให้ล่อดคดอ้งกันไป โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้เห็น
ประโยชน์ของเครื่องยन्दร หน้าที่และสิทธิของชาง
เครื่องยन्दร เป็ดโรงเรียนที่สามารถมีกชางเครื่องยन्दร

ในขณะเดียวกันผู้ให้การศึกษาจะต้องคำนึงถึงความจำเป็น
ของบุคคลแต่ละบุคคล เช่นความจำเป็นที่จะต้องรู้จักความ
สวยงามเพื่อจะดำเนินชีวิตโดยมีความสุข ก็จะต้องฝึกหัด
ให้นักเรียนรู้จักสวยงาม เป็นต้น

๔. ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาในแผนการศึกษาชาติฉบับ
พ.ศ. ๒๕๑๕ นั้น จัดระดับไว้ ๕ ระดับ คือ

ก. ขนอุปาส

ข. ประถมศึกษา

ค. มัธยมศึกษา

ง. เตรียมอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาชั้นสูง และ

จ. อุดมศึกษาและมหาวิทยาลัย

ส่วนในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ประกาศใหม่นี้
จัดไว้เป็น ๔ ระดับ ระดับนี้ได้จัดให้เข้ากับท้องถื่นการศึกษา
แห่งสหประชาชาติจัดไว้ คำอธิบายมีอยู่แล้วในแผนการ
ศึกษาแห่งชาตินี้

๕. ประถมศึกษา

ตามปรกติเป็นการศึกษาสำหรับนักเรียนในวัยเด็ก คือตั้งแต่ประมาณ ๕ ถึง ๓๒ ปี ในประเทศในยุโรปและอเมริกา และประเทศในเอเชียที่เคยอยู่ในอาณัติของประเทศดังกล่าว เช่น มลายา พม่า อินเดีย ก็มักจัดการศึกษาชั้นใหม่ หลักสูตร ๖ ถึง ๘ ปี ในแผนการศึกษาชาติฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๕ เริ่มประโยชน์นิยมในปีที่ ๕ ของการศึกษาในโรงเรียน คือในชั้นที่เรียกว่ามัธยมปีที่ ๓ ตามหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งยึดเอาผลของการค้นคว้าทางจิตวิทยาเป็นรากฐาน การศึกษามัธยมคือการศึกษาระดับประถมศึกษา จัดให้แก่เด็กในวัยรุ่น ดังนั้นเด็กในวัยอายุ ๘ หรือ ๑๐ หรือ ๑๓ ขวบ ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในชั้นมัธยมต้นตามแผนการศึกษาชาติฉบับเดิม จึงควรอยู่ในระดับประถมศึกษา เพราะยังมีอายุน้อยเกินไปที่จะฝึกหัดให้ประกอบอาชีพที่แท้จริง ถ้าจะทำประโยชน์ในงานอาชีพ ก็โดยช่วยบิดามารดาเท่านั้น ในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่นี้ จึงได้ย้ระดับประถมศึกษาให้ยาวออกไปเป็น ๘ ปี

๖. ข้อของประโยคและข้อของชั้น

การยัดประโยคประณคึกษาทำให้ข้อของชั้นเรียน
บางชั้นต้องเปลี่ยนไป เช่น ชั้นมัธยมปีที่ ๓ ถดายเป็นชั้น
ประถมปีที่ ๕ แต่ทงนมได้ทำให้นักเรียนในชั้นนั้นเรียนวิชา
ต่ำดง หรือมีฐานะต่ำดงไป เพียงแต่เปลี่ยนข้อชั้นเรียน
เท่านั้น กระทรวงศึกษาธิการย่อมจะต้องพิจารณาให้ถ้วน
มีให้นักเรียนเสียสิทธิใดที่ไม่ควรเสียไป แต่หลักสูตรนั้น
ถักดงเวลาจะปรับปรุงใหม่ตลอดทุกชั้น เพราะโลกได้เจริญ
ก้าวหน้าไปมาก การศึกษาของประเทศไทยก็ต้องก้าวหน้า
ตามไปเพื่อมิให้ล้าหลังประเทศอื่น ๆ แต่ในการเปลี่ยน
หลักสูตร ก็จะเปลี่ยนในชั้นแรกของแต่ละประโยคไปก่อน
แล้วค่อย ๆ ถัดขึ้นไปจนครบทุกชั้น

๗. โรงเรียนมัธยมและโรงเรียนประถมจะมีรูป เป็นอย่างไร

ในการปรับปรุงรูปของโรงเรียนกักัด วิธีการศึกษา
หนึ่งใดเพื่อให้รับกับแผนการศึกษาใหม่นั้นกักัด กระทรวง
ศึกษาธิการจะต้องค่อยทำค่อยไป โรงเรียนประถมและ
มัธยมอาจมีเป็นหลายลักษณะดังนี้

- [illegible]

ส่วนโรงเรียนใดจะตั้งกักตุนของใดในราชการ ก็จะต้องพิจารณาปรับปรุงไปที่ตะน้อย ๆ จะเปลี่ยนโดยรวดเร็วไม่ได้

๘. มัธยมศึกษา

สำหรับมัธยมศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับนี้ได้แบ่งออกเป็น ๓ ฝ่ายเหมือนในอดีตมาก่อน แต่กล่าวว่าจะจัดเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งจัดเพื่อให้นักเรียนได้เรียนวิชา

ที่ซึ่งใช้ดื่มของมากหน่อย วิชาที่เกี่ยวกับความรู้ที่เป็น
ทฤษฎี หรือที่เรียกตามศัพท์ใหม่ว่า วิทยาการ หรือเรียก
อย่างไม่เป็นทางการว่า วิชาหนังสือ เป็นวิชาที่ไม่ค่อยเกี่ยว
กับการประกอบอาชีพโดยตรง วิชาเหล่านี้ก็มีอาทิ วิชา
คณิตศาสตร์ที่สูงกว่าวิชาเลขอย่างธรรมดา วิชาวิทยา-
ศาสตร์บางสาขา วิชาภาษาต่างประเทศ ฯลฯ สายที่เรียน
วิชาเหล่านี้มากหน่อย เรียกว่าสายสามัญ มีเป็นสองตอน
ตอนต้น ๓ ชั้น ตอนปลาย ๒ ชั้น ในสายนี้อาจจัดโรงเรียน
ที่เรียกว่า โรงเรียนมัธยมแบบประสม คือที่มีวิชาอาชีพ
บางอย่างให้นักเรียนบางกลุ่มได้เรียน เพื่อเป็นแนวทางให้
ไปเรียนวิชาอาชีพขั้นสูงต่อไป นักเรียนที่เรียนจบประโยค
มัธยมสายสามัญ อาจไปเรียนต่อในสถาบันการศึกษา
ชั้นสูง เช่นมหาวิทยาลัยก็ได้ โดยสมัครคัดเลือก หรืออาจ
ไม่ไปเรียนก็ได้ แต่ถึงแม้ในโรงเรียนที่มีได้เรียกว่า
โรงเรียนแบบประสม ก็จะต้องมีวิชาที่เตรียมไว้ให้เป็นแนว
ทางประกอบอาชีพได้บ้างเช่นเดียวกัน

อีกสายหนึ่งเรียกว่า สายอาชีพ สายนี้จัดเพื่อสอนวิชา
ที่จะเอาไปประกอบอาชีพโดยตรง โรงเรียนอาชีพ หรือ

โรงเรียนอาชีวศึกษา จะมีเป็นหลายลักษณะ มีทั้งสอน
 หลักสูตรต่อจากประโยคประถม ที่สอนต่อจากหลักสูตร
 มัธยมศึกษาต้น ที่สอนต่อจากหลักสูตรมัธยมศึกษาปลาย และ
 ที่ต่อจากหลักสูตรของโรงเรียนอาชีพด้วยกัน ส่วนหลักสูตร
 ของโรงเรียนอาชีพต่าง ๆ ย่อมมีลักษณะและกำหนดเวลา
 เรียนไปต่าง ๆ ไม่เท่ากันและไม่เหมือนกัน แต่ัวแต่ลักษณะ
 ของอาชีพ อาจะมีหลักสูตรที่สอนจบภายในหนึ่งปีหรือหนึ่ง
 กว่า หรือสองหรือสามปีแล้วแต่กรณี

โรงเรียนมัธยมทุกประเภทย่อมจะต้องเรียนวิชาที่เป็น
 พื้นฐานสำหรับให้บุคคลเป็นพลเมืองดี มีดีมานะอาชีพ มี
 คีตธรรมและวัฒนธรรม ตามความมุ่งหมายของแผนการ
 ศึกษาแห่งชาติ

๕. อายุมาตรฐาน

คำว่าอายุมาตรฐานอาจทำให้เกิดความข้องใจ
 หรือความเข้าใจผิด ความหมายของคำนี้คืออายุที่เป็น
 เกณฑ์ตรงกลางสำหรับให้นักเรียนเข้าเรียนในชั้นหนึ่ง ๆ
 เช่น อายุมาตรฐานของชั้นมัธยมปีที่ ๓ (ตามแผนการศึกษา

ใหม่) คือ ๓๕ นั้น หมายความว่า นักเรียนที่เข้าเรียนใน
ชั้นประถมศึกษาตั้งแต่ ๓๓ ปีขึ้นไป จนกระทั่งประมาณ ๓๕ ปี
แต่ในโรงเรียนหนึ่ง ๆ หรือโรงเรียนประเภทหนึ่ง ๆ ก็อาจ
มีระเบียบเฉพาะ โดยยึดอายุมาตรฐานในแผนการศึกษา
แห่งชาติเป็นหลัก

๑๐. การศึกษาบังคับ

ข้อหนึ่งผู้สนใจถามกันมากว่า ในแผนการศึกษา
แห่งชาติฉบับนี้ กำหนดให้มัธยมศึกษาเป็น ๗ ปี การ
ศึกษาบังคับ ซึ่งแต่เดิมถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ก็คงจะขยายไป
ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ด้วย แท้จริงนั้น แผนการศึกษา
แห่งชาตินี้ได้กล่าวว่า ให้มีการศึกษาบังคับจนจบประถม
ศึกษา เป็นแต่กล่าวไว้ว่า รัฐควรขยายการศึกษาบังคับให้ถึง
ชั้น ซึ่งอาจเกินประถมศึกษา หรือจบหรือไม่จบประถม
ศึกษาก็ได้ ส่วนกระทรวงศึกษาธิการในขณะนี้ มีโครงการ
จะค่อย ๆ ขยายไปเรื่อย ๆ ตามกำลังเงินที่ได้รับมา

พระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับนี้จะต้องแก้ไขเพื่อ
กำหนดและอธิบายความบางข้อเสียใหม่ และควรกล่าวด้วย

ว่า ในประเทศไทยเรา^๕ การศึกษาบังคับได้ถือหลักค่อย
ทำค่อยไปตามกำลังคนและเงินมาตั้งแต่แรกเริ่ม พระราช-
บัญญัติประถมศึกษาฉบับแรกประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔
แต่จะบังคับใช้ทั่วประเทศเต็มตามความ ถัดกันเวลาดัง
๓๒ ปี กล่าวคือในพระราชบัญญัตินั้น กำหนดให้เกณฑ์
เด็กชายอย่างเข้าปีที่แปดมาเข้าโรงเรียน แต่ในพระราช
บัญญัติได้ให้อำนาจกระทรวงศึกษาธิการบังคับใช้เป็น
จังหวัด ๆ และให้เกณฑ์เด็กชายมากกว่าแปดปีไปก่อน
เพื่องจะได้บังคับให้เด็กทุกคนที่อายุอย่างเข้าปีที่แปดเข้ารับการ
ศึกษาในโรงเรียนทั่วพระราชอาณาจักรเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖^๕ นี้เอง

๑๑. การศึกษาสงเคราะห์

ข้อ^๕นี้หมายถึงการศึกษาที่จัดให้เด็กเฉพาะกลุ่ม
เฉพาะเหล่าในกรณีพิเศษ เช่นเด็กที่พ่อแม่มีอาชีพไม่เป็น
หลักแหล่ง ต้องเร่ร่อนไปกับเรือบ้าง หรือเด็กที่พิการหรือ
อยู่ห่างไกลชุมชนชนอย่างมาก ทั้งกฎหมายได้ยกเว้นไว้ให้
ไม่บังคับให้มาเรียน รัฐก็ควรจัดการศึกษาให้เท่าที่ก่า^๕ดมี
พอจะจัดให้ได้

๑๒. การศึกษาผู้ใหญ่

มิได้มีความหมายว่า ส่งคนให้อ่านหนังสือออกเท่านั้น การศึกษาผู้ใหญ่มีความหมายกว้างขวางมาก ถึงความไปถึงการให้การศึกษากับผู้ที่อยู่นอกโรงเรียน ทั้งในด้านอาชีพ ศิลป วัฒนธรรมและอื่น ๆ รัฐมีหน้าที่ที่จะให้การศึกษานี้ตามกำลังที่จะจัดได้ ส่วนกระทรวงศึกษาธิการก็มีโครงการจะขยายงานด้านนี้^๕อยู่แล้ว แต่ยังคงค่อยทำค่อยไปเหมือนงานด้านอื่นทุกด้าน

๑๓. การวิจัย

การวิจัยอาจทำได้ในสถานการณ์การศึกษาหรือสถาบันหลายประเภท มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่หนึ่ง^๖ที่ควรทำการวิจัย สถาบันอื่น ๆ เช่น หน่วยงานราชการ หรือสมาคมที่^๗ตั้งขึ้นเพื่อศิลปและวิทยาการ ก็ทำการวิจัยได้เช่นกัน รัฐควรสนับสนุนการวิจัยมากที่สุดที่จะทำได้ ในเมื่อการวิจัยนั้นจะทำให้เกิดความรู้ที่จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ และการสนับสนุนอาจทำในรูปต่าง ๆ เช่น ให้ทุนที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า "Fellowship" แก่บุคคลคนเดียว หรือให้ทุน

เป็นก้อนแก่บุคคลเป็นคณะ หรืออาจให้ยศ หรือขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ที่ทำการวิจัยได้ผล
รัฐมีกำลังที่จะช่วยได้เพียงใดก็ควรช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้

๑๔. การให้ทุนเล่าเรียน

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติทั้งฉบับก่อนและฉบับนี้ รับหลักการว่ารัฐจะจัดทุนเล่าเรียนให้แก่ผู้ที่ควร
แก่การช่วยเหลือ คนเหล่านี้ได้แก่ ผู้ที่มีสติปัญญาความ
สามารถสูงแต่ไม่มีทุนทรัพย์ ก็มี ผู้ที่มีสติปัญญาความ
สามารถสูงเป็นพิเศษ ซึ่งควรได้รับการยกย่องให้ปรากฏก็มี
ผู้ทรงรู้ต้องการผูกมัดไว้ให้ทำประโยชน์เฉพาะบางอย่างก็มี
หรือผู้ที่ควรได้รับความช่วยเหลือด้วยเหตุอื่น ซึ่งในการให้
ทุน กระทรวงศึกษาธิการหรือองค์การใดของรัฐ ก็จะต้อง
ตั้งระเบียบเอาไว้ แล้วพิจารณาให้ทุนไปตามระเบียบนั้นๆ
โดยให้สอดคล้องกับคามมุ่งหมายของทุนแต่ละประเภทไป
และจะต้องให้ตามกำลังเงินที่รัฐจะหามาได้

๑๕. สถานศึกษาทั้งปวงพึงใช้ผู้สอนที่มีวุฒิ
และความชำนาญ

ความหมายในข้อ ๒๗ ของแผนการศึกษา
แห่งชาติฉบับใหม่ และเป็นข้อที่ ๒๔ ของแผนการศึกษา
ชาติฉบับก่อน ที่เขียนลงไปเพื่อเป็นการเตือนสติผู้ที่จะ
ดำเนินการหรือบริหารการศึกษา ว่าการต่อนั้นเป็นงานที่
ต้องใช้วิชา หรือที่เรียกว่าเทคนิค อีกทั้งยังต้องการผู้ที่มี
คุณลักษณะควรแก่การเคารพเชิดฟัง หาใช้ว่าจะใช้ผู้ที่มี
ความรู้มากกว่า ผู้เรียน เพียง เด่นขย แดวก ให้สอน กัน ไป
เหมือนที่ทำได้ในกิจการอื่น เช่น ถ้ามีลูกจ้างเข้าใหม่ก็ให้
ลูกจ้างเก่าสอนให้รู้เดี๋ยวนั้นเป็นต้น เมื่อใดที่คนเป็น
สถานศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย แดวก
ย่อมจะต้องจัดหาผู้สอนที่สมควรแก่สถานศึกษานั้น ๆ
ควรเป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง คือวิชาด้วย มีประสบการณ์
ในวิชาที่มากกว่าผู้เรียนพอสมควรด้วย และมีจรรยา
มารยาทอันดีงามด้วย

๑๖. รัฐมีอำนาจควบคุมแนะนำและตรวจสอบ
การศึกษาในสถานศึกษาตามระเบียบที่กำหนดไว้

ความน้อยในข้อสุดท้ายของแผนการศึกษาแห่งชาติ
มีความหมายว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ จะหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะ
ต้องควบคุมการศึกษาที่ดำเนินในประเทศ ซึ่งอาจเป็น
กิจการที่เอกชนหรือองค์การของรัฐทำก็ได้ทั้งสองอย่าง
นอกจากควบคุมแล้วก็ต้องแนะนำด้วย เพราะการควบคุม
ที่ดีย่อมต้องอาศัยการแนะนำด้วยเสมอไป นอกจากนั้น เพื่อ
จะควบคุมให้ได้ ก็ยังมีการตรวจสอบกัน การตรวจสอบ
นี้อาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่นจัดการให้สอบประโยคสุดท้าย
เดี่ยวเองแทนที่จะให้โรงเรียนสอบ หรือมอบหมายอำนาจใน
การสอบไปเป็นชั้น ๆ หรืออาจให้โรงเรียนวัดผลการเรียน
ของนักเรียนเอง แล้วรัฐพิจารณามาตรฐานการวัดผลของ
แต่ละโรงเรียน หรืออาจเรียกหรือเชิญผู้ดำเนินการศึกษา
ในสถานศึกษามาได้ถามได้แย้งในเรื่องบางเรื่อง วิธีการ
ควบคุมตรวจสอบนั้นมากมายหลายวิธี ซึ่งรัฐถือเป็น

หน้าที่และถ้อยความอำนาจที่จะทำ แต่อำนาจนั้นจะต้องมี
กฎหมายหรือระเบียบมอบไว้ให้เป็นขั้น ๆ ไป

ท้ายที่สุดของคำชี้แจงนี้ ควรกล่าวไว้ด้วยว่า นักการ
ศึกษา ครู และประชาชน ย่อมสนใจและควรสนใจในแผน
การศึกษาแห่งชาติ และอาจพบข้อความในแผนการศึกษา
แห่งชาติที่ประกาศใหม่นี้ไม่แจ่มแจ้ง เพราะความคิดบางข้อ
อาจแปลกใหม่สำหรับบางคน ท่านผู้สนใจทั้งหลายควรคิด
ตามได้ถามต่อไปให้ได้รับความกระจ่างแจ้ง ซึ่งเจ้าหน้าที่
ของกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่รับใช้ เจ้าหน้าที่ผู้หน้าที่
ชี้แจงได้แก่ กองเผยแพร่การศึกษา ด้านงานปดัด
กระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

คำบรรยายเรื่องแผนการศึกษาแห่งชาติ

ของ ฯพณฯ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ต่อที่ประชุมอาจารย์ใหญ่และครูใหญ่โรงเรียนในส่วนกลาง

เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๓

ท่านครูใหญ่ทั้งหลายและท่านผู้มีเกียรติ ผมมีความ
ยินดีที่ได้มาพบท่านในวันนี้ ที่จริงผมอยากจะพบครูใหญ่
เสมอ ๆ แต่ว่าไม่มีเรื่อง หาเหตุไม่ได้ บัดนี้ เมื่อมีเหตุ
เกี่ยวกับการประกาศแผนการศึกษาแห่งชาติ ผมจึงได้ถือ
โอกาสเชิญครูใหญ่มา การปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษา-
ธิการนั้น เกี่ยวกับครูใหญ่เป็นส่วนมาก มรดกของเราก็
อยู่ที่โรงเรียน เพราะฉะนั้น ถ้างานเดินไป แต่ว่าบรรดา
ครูใหญ่ไม่ได้ทราบนโยบายอย่างใกล้ชิด งานที่เดินไปนั้น
ก็อาจจะไปพลาดที่ตอนปลายมือ เพราะฉะนั้นการที่พบ
ครูใหญ่นั้นเป็นการจำเป็น ผมอยากจะพบปะสละหาย ๆ ครั้ง
แต่อย่างทีพูดเมื่อก่อน ถ้าไม่มีเหตุก็รู้ดีว่าจะไปรบกวน
กิจการทางโรงเรียนมากเกินไป เพราะท่านต้องทั้งโรงเรียน

มา เรื่องที่จะพูดจนนกคอกเรื่องแผนการศึกษาชาติเป็นเรื่องใหญ่ แต่ก็จะจะได้พูดเรื่องอันพาดพิงไปบ้าง ขอโทษที่ได้เริ่มช้าไปประมาณ ๕ นาที ที่จริงผมมาถึงทันเวลาแล้ว มัวไปดูเขาจัดเก้าอี้อยู่ข้างหลัง เพราะว่าที่ทางของเรากับแคบ ครูใหญ่มีมาก เกินกว่าที่นั่งในหอประชุม ที่จริงเรามีหอประชุมที่ใหญ่กว่านี้ คือหอประชุมครุสภา แต่ไม่ว่าง ฉันใช้สำหรับกิจการอย่างอื่น ก็เลยต้องไร้นั่น ครั้นจะรอไปตั้งปาด้าหน้าก็เกรงว่า เรื่องที่รอน ๆ อย่างนี้จะเย็นไปเสีย ก็ต้องขออภัยด้วยที่หยดเขย็ด

ผมจะได้พูดถึงเรื่องแผนการศึกษา ท่านทั้งหลายคงจะได้เห็นแผนผังทบถนกระดานนั้น ขอเรียนว่าผมไม่ได้บอกให้เขามา เจ้าหน้าที่เขาเอง ที่ผมไม่ได้บอกให้เขามา ก็เพราะว่าแผนนี้เด็กเกินไป เขาของทีเล็ก ๆ มาตั้งอย่างนี้ ครูใหญ่จะได้ว่าผมไม่รู้หลักวิชาครู นักเรียนอ่านไม่เห็น เขามาติดกระดานดำได้หรือ

เรื่องแผนการศึกษาชาตินี้ ผมถือว่าท่านทั้งหลายทราบแล้ว คือว่าการประกาศพระบรมราชโองการใน

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ แต่มีการโฆษณาทาง
วิทยุกระจายเสียง ๕ ครั้ง ทางวิทยุโทรทัศน์ ๒ ครั้ง แต่ก
ยังมีการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์เขาไปลง
อีกหลายฉบับ เพราะฉะนั้น ผมถือว่าท่านทั้งหลายทราบ
แล้ว แต่ว่าในการที่จะมาพูดกันวันนี้ เพราะอยากให้ทราบ
ยิ่งขึ้น คือว่าในการปฏิบัติงานของเราเราต้องรู่มากกว่า
ที่เราจะใช้ คือการแก้ไขไปแก้กันหมดทุก เราต้องรู้
มากกว่า เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายที่เป็นครูใหญ่ควรจะ
รู้อย่างลึกซึ้ง และเป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษา
ธิการ ในการที่จะติดต่อกับนักเรียนและผู้ปกครอง ผู้
ปกครองทั้งประเทศมีมากมายก่ายกอง อาจจะยังไม่เข้าใจ
เข้าใจ ถึงด้วยอีกนานาประการ ท่านทั้งหลายเป็นตัวแทน
ของรัฐบาล ในการที่จะชี้แจงให้เกิดความเข้าใจอย่าง
แจ่มแจ้ง

ก่อนอื่นผมจะเปรียบเทียบแผนการศึกษา ฉบับใหม่กับ
ฉบับเก่าว่า ต่างกันอย่างไรบ้างในสาระสำคัญ แผนการ
ศึกษาฉบับใหม่นี้ ชื่อก็ผิดไปแล้วไม่เหมือนกับฉบับเก่า

ฉบับเก่าเรียกว่าแผนการศึกษาชาติ ฉบับใหม่เรียกว่า
 แผนการศึกษาแห่งชาติ เรื่องแผนการศึกษานี้ไม่ใช่เรื่อง
 ใหม่ เรามีหลายฉบับแล้ว เรามีมาเป็นเวลา ๖๕ ปีแล้ว
 ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๘ ๖๕ ปีแล้ว กระทรวงศึกษา
 พ.ศ. ๒๔๓๕ อีก ๓ ปีต่อมาก็มีแผนการศึกษาชาตินับที่ ๑
 มาได้ถึง ๓๐ ฉบับในระยะเวลา ๖๕ ปี บัดนี้ เรามีแผนการ
 ศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๓ ฉะนั้นฉบับก่อนเป็นฉบับที่ ๑๓
 แผนการศึกษาที่เราจะมา ๓๐ ฉบับในเวลา ๖๕ ปี ถ้าคิด
 เฉลี่ยก็ฉบับละ ๖ ปีครึ่ง บัดนี้ ก็ได้ใช้แผนการศึกษาชาติปี
 ๒๔๘๔ มาเป็นเวลา ๘ ปีครึ่ง เพราะฉะนั้นถึงเวลาจริง ๆ
 ที่จะต้องเปลี่ยนแผนการศึกษา ทำให้ทันกาลสมัย มันบาง
 ตั้งบางอย่างที่เราว่าถูกแล้วในสมัยโบราณแต่ยังทำไม่ได้
 เงินทองยังไม่มี ประชาชนยังไม่มีความต้องการ ก็ทำไป
 ไม่ได้ บัดนี้ เหตุการณ์เปลี่ยนมา ถึงเวลาแล้วที่เราจะ
 ต้องทำอย่างใดอย่างหนึ่งเราก็เปลี่ยน และยังมีของดีของ
 งานอื่น ที่เราคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศ เราไม่ได้ได้
 ไปในแผนใหม่ เพราะยังไม่ถึงเวลา เพราะฉะนั้น แผน

การศึกษาชาตินี้ ทำให้เหมาะแก่กาตสมัยเป็นที่สุด ของ
 ดั่งามยังมีอีกหลายอย่าง เช่นจะบังคับให้นักเรียนทุกคน
 เรียนจนอายุ ๓๘ ปี ถ้าทำได้ก็วิเศษเหลือเกิน เพราะเสร็จ
 แล้วก็เป็นผู้ใหญ่ทำการทำงานได้ แต่ว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะ
 ทำ ทำยังไม่ได้ เพราะฉะนั้นยังไม่ได้อำนาจไปตั้งเป็นต้น
 การที่เขียนแผนการศึกษาชาตินั้น เป็นหน้าที่ของสภา
 การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้ปฏิบัติงานมาตั้งแต่ตั้งตั้งแล้ว
 หน้าที่ตามกฎหมายบอกว่า ให้สภาการศึกษาแห่งชาติ
 พิจารณาปรับปรุง วางแผนและโครงการการศึกษาแห่ง
 ชาติ (มีคำว่า “แห่ง” ด้วย) ให้เหมาะสมกับกาตสมัย
 และให้สอดคล้องกับแผนการเศรษฐกิจและการปกครอง
 คำว่า “แห่ง” นี้ มีปรากฏในพระราชบัญญัติด้วย
 หน้าที่ตามที่อ่านมาแล้วมีอยู่ ๒ ข้อ คือ ปรับปรุงแผนการ
 ที่ได้ประกาศไปแล้วเป็น “แผน” เท่านั้น โครงการยัง
 ต้องตามมาว่าจะจัดทำอย่างไร เพียงไหน เพราะฉะนั้น
 โปรดอย่ารวมเข้าไปเป็นอันเดียวกัน โครงการจะตามมา
 ภายหลังในระยะเวลาอันสั้น ก็ทางรัฐบาลคงจะทำ

โครงการพัฒนาการศึกษา และ โครงการพัฒนาการ
เศรษฐกิจ เป็นโครงการ ๖ ปี แบ่งเป็น ๒ ระยะ ระยะที่ ๓ ปี
เรียกกันว่าโครงการ ๓-๖ ปี เริ่มต้นตั้งแต่ศกหน้าเป็นต้นไป
ฉะนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติของเรา ออกมาพอเหมาะ
พอดี ขณะที่เราเกือบจะใช้โครงการ โครงการจะใช้ตั้งแต่
มกราคม เป็นต้นไป แต่แผนการศึกษาชาติ^{นี้} ที่แรกว่า
จะประกาศให้ใช้ตั้งแต่ ๑ มกราคม เป็นต้นไป แต่ก็ทำเช่นนั้น
ไม่ได้ ทำไม่ถึงทำไม่ได้ ก็เพราะว่าถ้าประกาศใช้ไปกตาง ๆ
ปีการศึกษา^{นี้} เด็กของเราจะอยู่ในชั้น ยังไม่ได้สอบได้ ก็
หลุดตกๆไปหมด เบียดจนกลางปีการศึกษาไม่ได้ ปีปฏิทิน
กับปีการศึกษาไม่ตรงกัน เพราะฉะนั้นแผนเศรษฐกิจ
ประกาศออกมาให้ใช้ ๑ มกราคม ๒๕๐๕ แผนการศึกษา
ชาติประกาศออกมาให้ใช้ ๑ เมษายน ๒๕๐๕ แตกต่างกัน
เช่นนั้น เราเบียดจนกลางปีการศึกษาไม่ได้ ถ้าสมมุติประกาศ
ให้ใช้ ๑ มกราคม ๒๕๐๕ ประกาศก็จะเป็นหมันไป เรา
ต้องอยู่เฉย ๆ ไป จนอังกถึงปลายมีนาคม จึงจะเริ่ม
ดำเนินการกันได้ มีความแตกต่างกับแผนเศรษฐกิจอย่าง^{นี้}

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ คณะกรรมการใช้
เวลาทำกันเป็นเวลา ๒๒ เดือนเต็ม มีเศษวันเล็กน้อย เมื่อ
เทียบกับฉบับเก่า ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๔ ฉบับเก่าใช้เวลาทำ
๒๓ เดือน เห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลายาวนานมากถึง
๒ ฉบับ แต่ฉบับนี้เร็วกว่าเล็กน้อย สภาการศึกษา
แห่งชาติมีหน้าที่พิจารณาปรับปรุงวางแผน และมีระบุ
ไว้ในกฎหมายต่อไปว่า เมื่อพิจารณาแล้วให้เสนอความเห็น
ต่อคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีมีมติที่จะเปลี่ยนแปลง
แก้ไขเพิ่มเติม จะประกาศหรือไม่ประกาศ จะใช้หรือไม่ใช้
จะประกาศโดยวิธีไหนเป็นเรื่องของคณะรัฐมนตรี
โดยตลอด คณะรัฐมนตรีก็ได้พิจารณา และประกาศ
ไปเมื่อวันที่ ๒๐ เดือนนี้ ซึ่งเป็นความประสงค์ของท่าน
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีกหลายท่าน คิดว่าประกาศ
ตั้งแต่วันที่ ๒๐ นี้แหละถูกต้อง เพราะว่ารัฐบาลของท่าน
นายกรัฐมนตรีนั้น ได้เริ่มดำเนินกิจการมาตั้งแต่ปฏิวัติ
เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม เป็นต้นมา

แผนการศึกษาแห่งชาตินี้ เป็นหลักการใหญ่ ๆ

ซึ่งพึงปฏิบัติ ไม่ใช่กฎหมาย เพราะว่าในพระราชบัญญัติ
 สถานการศึกษาแห่งชาติ ได้บอกไว้ให้เสนอความเห็นไปยัง
 คณะรัฐมนตรี ไม่ได้บอกให้ประกาศเป็นกฎหมาย แต่
 ให้เป็นแม่บท ให้สถานการศึกษาแห่งชาติพิจารณาวางแผน
 เท่านั้น ถ้าจะให้ทำเป็นกฎหมายคงจะได้บอกไปแล้วว่า
 เมื่อวางเสร็จแล้วให้เสนอคณะรัฐมนตรีประกาศเป็นพระราช
 บัญญัติไปเลย หรือเป็นกฎกระทรวง แต่นักไม่ได้บอก
 เพราะฉะนั้นไม่ใช่เรื่องกฎหมาย อีกประการหนึ่งในการ
 ที่รัฐบาลหรือสภาจะออกกฎหมายขึ้นมา หมายความว่า
 จะต้องบังคับใคร แต่เรื่องแผนการศึกษาชาตินี้ เราเห็นว่า
 ไม่มีควมจำเป็นจะต้องบังคับใคร ประชาชนก็ยินดีตั้งแต่วิน
 ให้ลูกหลานได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่อยู่แล้ว เรา
 ก็ดำเนินงานกันอย่างเต็มที่อยู่แล้ว ทางด้านงบประมาณ
 พิจารณาหาเงินมาให้มากที่สุดเท่าที่จะเจียดให้มาได้ ไม่
 ต้องบังคับใครอีกแล้ว ขณะนี้ทุกฝ่ายพร้อมกันอยู่หมดแล้ว
 ผู้ปกครองส่งลูกหลานเข้าเรียนจนเราไม่มีที่จะให้เรียนด้วย
 ซ้ำไป เพราะฉะนั้นจึงไม่จำเป็นจะต้องประกาศเป็นกฎหมาย

และเนื่องจากแผนการศึกษาชาติฉบับปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็น
พระบรมราชโองการ คณะรัฐมนตรีจึงเห็นว่า เมื่อฉบับ
เก่าเป็นพระบรมราชโองการ และก็ไม่มีกฎหมายใด ๆ
บอกว่าการนี้ให้ทำอย่างไร เพราะฉะนั้นถ้าครั้งนั้นไม่
ประกาศเป็นพระบรมราชโองการ ก็เท่ากับว่ารัฐบาลสมัยนั้น
ไปล้มพระบรมราชโองการเก่า และประกาศเป็นอย่างอื่น
เพราะฉะนั้นในการที่จะประกาศเป็นพระบรมราชโองการอย่าง
เต็มนั้น เป็นการสมควรอย่างยิ่ง เพราะรัฐบาลที่ดี
ประชาชนที่ดี มีความเชื่อมั่นในพระมหากษัตริย์ในฐานะ
ทรงเป็นประมุขแห่งชาติ และจงรักภักดีกันอย่างเต็มที่
เพราะฉะนั้นไม่ควรล้มพระบรมราชโองการ เป็นแต่เปลี่ยน
ของเก่ามาเป็นของใหม่เท่านั้น จึงตกลงให้ประกาศแผน
ฉบับใหม่เป็นพระบรมราชโองการ

รูปร่างของแผนการศึกษาชาติฉบับใหม่นี้ ผสมของ
เปรียบเทียบดัดหน่อย ฉบับเดิมมีอยู่ห้าหมวด แบ่งเป็น
๒๕ ข้อ ท่านทั้งหลายคงจะได้เห็นในหนังสือพิมพ์มาแล้ว
ฉบับใหม่นี้ก็มี ๕ หมวดเหมือนกัน แต่จำนวนข้อเพิ่มเป็น

๓๐ ข้อได้เพิ่มอะไร ๆ เข้าไปอีกหลายอย่าง ในการที่เดิม
 มี ๕ หมวด ใหม่มี ๕ หมวดนั้น หมวดไม่ตรงกัน หมวด
 ที่กล่าวถึงการศึกษาศึกษาพิเศษ การศึกษาผู้ใหญ่ ได้ดัดไป
 การศึกษาผู้ใหญ่ นั้น เปลี่ยนจากการเป็นหมวดตกตายเป็น
 ข้อ ระบุไว้อย่างแจ่มแจ้งว่าจะสนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่
 โดยวิธีไหนอย่างไร แต่ว่าสำหรับการศึกษาศึกษาพิเศษที่ดัดไป
 ก็เพราะว่าเห็นว่าไม่จำเป็น การที่แผนการศึกษาระดับ
 เก่ามีคำว่าการศึกษาพิเศษ กลับทำให้ประชาชนส่วนมาก
 ไม่เข้าใจ ผมคิดว่าท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ในห้องนี้ ก็ไม่เข้าใจ
 เหมือนกันว่า การศึกษาศึกษาพิเศษในแผนนั้นคืออะไร และ
 คงเต็มมากไม่เคยใช้ ในการที่เรามีการศึกษาศึกษาไว้ใน
 แผนเก่า มุ่งหมายที่จะขยายการศึกษาระดับมัธยม ถ้าทำได้
 คือสมมุติว่า ถ้าเราขยายการศึกษาระดับมัธยม แต่ว่า
 โรงเรียนยังไม่พอในบางท้องที่ เราควรจะให้เด็กได้รับการ
 ศึกษาอบรม เราใช้การศึกษาศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่ได้ศึกษา
 ชั้นนั้น ๆ แล้วยังไม่พ้นเกณฑ์มัธยม ให้มาศึกษาทุกวัน
 จันทร์ หรือให้มาศึกษาตอนบ่าย โดยกำหนดเวลาเป็น

พิเศษ สถานที่เป็นพิเศษ ไม่ต้องเรียนตลอดดึกดำคักได้
 เช่นนี้เป็นต้น แต่เราไม่ได้เคยใช้เลย ที่ว่าเข้าใจผิดกันมาก
 ก็เพราะว่าศัพท์ “การศึกษาพิเศษ” ที่เขาใช้กันหลายแห่ง
 ในต่างประเทศเรียกในภาษาอังกฤษว่า Special Education
 นั้น ไปมุ่งถึงเด็กที่ไม่ปกติ เช่น เด็กหูหนวกตาบอด ซึ่ง
 เขาเรียนตามปกติไม่ได้ และตามการแบ่งส่วนราชการ
 ก็มององการศึกษาพิเศษทำเรื่องมัธยมศึกษากับอนุบาล ซึ่ง
 ก็มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง การศึกษาพิเศษตามความ
 มุ่งหมายในแผนการศึกษาเดิมนั้นไม่เคยใช้ และเห็นว่ายังไม่
 จำเป็นขณะนี้ ก็เลยคิดทิ้งเสีย ถ้าหวั่นหมวดใหม่ซึ่งมาแทน
 หมวดเดิมที่เรียกว่า “ระเบียบการศึกษา” นั้น แยกเป็น
 ๒ หมวด เรียกว่า “ระดับการศึกษา” และ “ระบบโรงเรียน”
 “ระดับการศึกษา” นี้ เราได้ยกขึ้นเป็นหมวด เพื่อจะจัด
 ระดับการศึกษาให้เข้าหลักต่ำกว่าถดถอยประการหนึ่ง ให้ถูกหลัก
 จิตวิทยาอีกประการหนึ่ง คือมีระดับอนุบาล ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ลงท้ายเหลือ ๔ ระดับ แต่เดิม
 มี ๕ โดยมีอาชีวศึกษาขึ้นตรงกับเตรียมอุดมเข้ามาแทรก ซึ่ง

พิจารณาแล้วเห็นว่าควรจะยุบระดับนั้นเสียให้เหลือ ๔ ระดับ
เข้าหลักสูตรวิทยาที่ว่าอนุบาลสำหรับเด็กวัยทารก ประถม
ศึกษาสำหรับวัยเด็ก มัธยมศึกษาสำหรับวัยรุ่น และอุดม
ศึกษาสำหรับวัยหนุ่มสาว ถูกต้องตามที่ของคณะกรรมการศึกษา
ของสหประชาชาติแบ่งไว้ด้วย นี่ก็เป็นที่น่ายินดี

ในเรื่องระบบโรงเรียนเราก็ได้จัดใหม่ คือว่าโรงเรียน
จะจัดขึ้นอย่างไร มีกี่ชั้น ๆ เราก็จัดระบบเสียใหม่ จัดให้
เป็นหมวดต่างหาก ในระบบโรงเรียนนั้นมีความสำคัญเป็น
อย่างยิ่ง เพราะว่าเราจะได้เข้าหลักสูตรกันเสียที คือว่าชั้น
ประถมจะได้มี ๗ ปีตามที่ท่านทั้งหลายทราบ แล้วต่อจาก
นั้น ก็เป็นมัธยมศึกษา ในการที่เราได้ตัดสินใจเด็ดขาดลงไป
ว่าประถมควรจะ มี ๗ ปีนั้น ทางกระทรวงศึกษาธิการและ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา คือพวกเรานักได้คิดกันมานานแล้ว
ยังได้ประชุมหารือกันเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ ที่กระทรวง
ครุฑาอาจารย์ทั้งหลายท่านที่นั่งอยู่คงได้เข้าประชุม ประชุม
กันคงเคยเห็น คิดเรื่องว่าจะทำอย่างไร เราคิดกันมา
นานแล้ว และเมื่อปฏิวัติ มีคณะกรรมการพิจารณา

แผนการศึกษาชาติ คณะกรรมการก็เลยยกเรื่องนี้ขึ้นมา
 ที่เดียว ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ นอกจากนั้น
 ของการศึกษาฯ ของสหประชาชาติ ก็ได้ตกลงในเรื่อง
 ประถม ๗ ปีนี้ ภายหลัง คือเมื่อเดือนมกราคม มีประชุม
 ที่การจ้ ประชุมเรื่องการศึกษาระดับนี้ ประเทศไทยก็ได้
 ส่งผู้แทนไปร่วมประชุมด้วย และเขาตกลงกำหนดว่าใน
 ภูมิภาคของโลกแถบนี้ คือ เอเชียตะวันออก เอเชียใต้
 และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การประถมศึกษาคงจะ
 เป็น ๗ ปีเป็นอย่างน้อย ของการศึกษาสหประชาชาติลง
 มติที่หลังเรา เราลงมติก่อนในที่ประชุมกรรมการบริหาร
 ของสภาการศึกษาแล้ว เพราะฉะนั้นเราไม่ได้ทำผิดเลย
 ผมคิดว่าเราทำถูก และตัดสินใจเด็ดเดี่ยวที่จะทำเช่นนั้น
 มีคนตั้งสัยกันมากหลายข้อเรื่องนี้ เรื่อง ๗ ปี หรือไม่
 ๗ ปี มีคนตั้งสัยข้อหนึ่ง คือจะทำได้หรือไม่ ๔ ปีก็ยังไม่
 โรงเรียน ครุยังขาด ๗ ปีจะทำยังไง พร้อมหรือยัง ข้อ
 ข้อหนึ่งก็อาจจะไปเรียกประถมทำไม ทำอย่างนั้นจะเรียกมัธยม
 ไม่ได้หรือไม่ เรื่องข้อนี้เป็นปัญหาใหญ่ได้คิดกันมาก ผมว่า

พวกเราเป็นห่วงกันในเรื่องชื่อกันมากเกินไป ตัวผมเองไม่
 ค่อยเป็นห่วงผมเป็นห่วงเนื้อในมากกว่า เรื่องชื่อไม่ทราบ
 เป็นอย่างไร มักจะชอบเอะอะโวยวายยุ่งกันใหญ่ทีเดียว
 แต่เนื้อในไม่มีใครว่า เช่นจะตั้งโรงเรียนที่ไหนสักแห่ง
 ก็เถียงกันเรื่องชื่อ ไม่ถามหรือทว่าโรงเรียนนี้จะสอนอะไร
 ผมเคยดำเนินนโยบายตรงกันข้าม พยายามให้ชื่อโรงเรียน
 และชื่ออะไรต่างๆ ให้ง่ายที่สุดจนไม่มีใครสนใจ เช่นโรงเรียน
 ที่อำเภอตากเรียกว่าโรงเรียนดี เท่านั้น ง่ายที่สุดไม่มีอะไร
 ง่ายกว่านี้ ผมทำให้มันง่าย ๆ แต่คนก็ไม่พอใจ จะได้ชื่อให้
 ไพเราะมีอะไรค่ออะไรยืดยาว ๆ เอาชื่อคนโน้นเข้าไปได้
 เอาชื่อกันโน้นเข้าไปได้ เถียงกันจนจะโกรธกันแน่ เถียงกัน
 จนไม่พอใจ เด็ก ไม่อดทนโรงเรียนอีกต่อไป เถียงกันเรื่อง
 ชื่อเท่านั้น ผมก็เห็นอย่างพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ
 ตามเรกต์เบयरทุกถ้าวถึงคอกกกุหลาบว่า “ถึงแม้เรียกชื่ออัน
 ก็หอมช่นอยุ่เหมื่อนกัน” เพราะฉะนั้นจะเรียกประถม
 หรือมัธยม ผมก็ไม่ว่า เมื่อตัดสินใจเรียกประถมก็เอาเอะ
 ตกตงมช่นประถม ๘ ปี ที่บัญญัติว่าจะทำไหวหรือ

ประถม ๗ บิน เพียงแค่ ๕ ปี ก็จะแยกอยู่แล้ว ผมก็ขอเรียน
 ว่า ๕ บินก็แยจรง ๆ ตัวเลขจำนวนนักเรียนประถมปีที่ ๓
 บินก็ตายหมดแล้วเห็นแก่หมันแก่พันเศษ บินตัวเลขยังรวมไม่
 เด็ดจ ผมเข้าใจว่าถึง ๘ แฉ่นแน่ ในจำนวนเด็กที่เขารชน
 ประถมศึกษาชั้น บินหนึ่ง ๆ จบประถม ๕ ประมาณ ๕
 แฉ่นคน บางส่วนก็ออกไปโดยไม่จบประถม ๕ บางส่วน
 ที่เขามากยังชารชนอยู่ยังไม่จบ และในจำนวน ๕ แฉ่นคน
 ที่จบประถม ๕ เราได้จัดการให้เขารเรียนในชั้นมัธยมปีที่ ๓
 ได้ ๓๐.๕ เปอร์เซนต์ ฟังดูก็คล้ายกับว่าเป็นตัวเลขที่ความาก
 ตามความรู้ถึงชณนั้น จะต้องให้เด็กได้เรียนถึงประถม ๗
 โกัด ๆ ๓๐๐ เปอร์เซนต์ ถ้าหับกาดกายหน้า ก็คือใครจบ
 ประถม ๕ ชนประถม ๕ ไปเลย จะเป็นรูปนั้น แต่จะต้อง
 ใช้เวถานานพอควร ท่านทั้งหดยคงไม่รู้หรือกว่าหนัก
 แคไหนเรื่องนั้น ผมได้ประชุมหารือกับเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ของ
 กระทรวงกรงหนิงเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยเดินทางไปที่บางปู
 ไป ๒ วัน ๒ คร้ง ห่างกัน แต่ในเดชนเดียวกัน ผมไปบางปู
 เพื่อไม่ให้ใครกวนเลย ใช้เวถาครั้งละ ๓ วันเต็ม ตั้งแต่

เข้างานเย็น ประชุมโดยไม่มีระเบียบวาระ ไม่ต้องจดรายงาน
การประชุม คิดเรื่องเดียวคือเรื่องการขยายการศึกษาภาค
บังคับเป็น ๗ ปี สมัยนั้นคุณพจน์ ดำรงดิน เป็นนายก
รัฐมนตรี ผมเป็นรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ เราคิดว่า
ถ้าได้เงินอย่างปัจจุบันนี้ คือเงินก็ไม่ได้อีกมากมายเกินไป แต่
ได้เพิ่มทุก ๆ ปี ได้เพิ่มทีละเล็กละน้อยตามสถานการณ์เงิน
ของบ้านเมือง ถ้าเราได้อย่างนี้จะใช้เวลาดีกี่ปี ถึงจะให้
เด็กเข้าเรียนถึงประถม ๗ ให้หมด ผลปรากฏว่าจะต้องใช้
เวลา ๒๒ ปี ตัวเลขออกมามีอย่างนั้น ๒๒ ปี ถึงจะสำเร็จ
ในเรื่องนี้ แต่เวลานั้นได้ผ่านไปแล้ว ๒ ปี ๒ ปีเต็ม ๆ ผ่าน
ไปแล้ว ๔๕ ปี ๓ เพราะฉะนั้น ถ้าจะพูดกันจริง ๆ ผมว่า
๒๐ ปีก็จะทำงานสำเร็จ ทน ๒๐ ปีจะนานเกินไปหรือไม่
ผมอยากให้ลองเปรียบเทียบดู การจัดการประถมศึกษา
คือ ประถม ๓ ถึง ประถม ๔ เราใช้พระราชบัญญัติตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๖๕ เราจัดเสร็จเมื่อไร เราเริ่มจัดโดยมีการผ่อน
ผันกัน มีคำบางที่ยังไม่เกณฑ์เด็กเข้าเรียน ถึงเกณฑ์แล้ว
ก็ผ่อนผันอายุ เด็ก ๗ ขวบกว่า ๆ ยังไม่ให้เข้า ไปเอา

๘ ขอบกัว่า ๆ เกอะ เพราะโรงเรียนเรายังไม่พอ การผ่อน
 ฝืนได้เสร็จกันไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ก็เป็นอย่างนั้นนับได้ว่าการ
 ประถมศึกษาจัดเสร็จแล้ว เมื่อ ๒๔๗๐ รวมเวลาตั้งแต่
 ๒๔๖๔ ถึง ๒๔๗๐ นั้น ได้ ๓๒ ปี การจัดประถม ๓ ถึง
 ประถม ๕ จึงได้เรียบร้อยไม่ต้องยกเว้นอะไรกันอีก & ขึ้น
 ใช้เวลา ๓๒ ปี จึงได้เรียบร้อยทั่วไปทั่วประเทศ คิดเฉลี่ย
 ได้ชั้นละ ๘ ปี หากรันตรง ๆ ๓๒ เขา & หาร บัดนี้เรา
 จะจัดอีก ๓ ชั้น ให้อำเภอประเทศ ไม่มีช้อยยกเว้นกันเคยอีก
 อีก ๓ ชั้น คือประถม ๕-๖-๗ นิดองเขา ๘ คุณ ๓ ก็
 จะได้ ๒๔ ที่สมกิดคำนวณได้ ๒๒ ปี นั้น ยังดี ควรจะ ๒๔
 ปี แต่นั่นแหละเวลานั้นผมมุ่ง ๒๐ ปี แต่ถ้าได้เงินมาก ๆ
 ก็เร็วเข้า

นอกจากนี้ ขยายให้ดูเรื่องขององค์การการศึกษา
 แห่งประชาชาติ ที่ประชุมที่การาจี องค์การการศึกษา
 แห่งประชาชาติตกลงจะให้มีโครงการส่งเสริมการศึกษาระดับ
 ในประเทศในภูมิภาคนี้ ๑๘ ประเทศ ผมขอเรียนว่าเป็น
 โครงการใหญ่ขององค์การการศึกษา แห่งประชาชาติ หรือที่เรา

เรียกว่ายูเนสโก เขาจะทำการส่งเสริมการศึกษาในระดับ
ประถม^๕ ตั้งแต่ประเทศอิหร่านเป็นต้นมา แล้วก็อินเดีย
มาถึงประเทศไทย แล้วก็ไปทางตะวันออก สู่ที่ประเทศ
ญี่ปุ่น รวม ๓๘ ประเทศ เขาวางโครงการไว้ว่าจะมาตั้งศูนย์
กลางที่กรุงเทพ ฯ เป็นศูนย์กลางของโครงการส่งเสริมการ
ประถมศึกษาใน ๓๘ ประเทศ^๕ เจ้าหน้าที่จะมาในเดือน
มกราคม ๒๕๐๔ ใกล้กับเวลาที่เราเริ่มใช้แผนการศึกษา
แห่งชาติ และตรงกับเวลาที่รัฐบาลเริ่มใช้โครงการ ๓-๖
ปี การที่องค์การศึกษาฯ ดึงประชาชาติมาตั้งศูนย์กลางที่
กรุงเทพ ฯ นี้ ผมว่าดีเหลือเกิน จะได้เดินทางไปด้วยกัน
ผมคิดว่าถ้าเขามาตั้งที่กรุงเทพ ฯ เราควรจะได้รับความ
ช่วยเหลือไม่น้อยกว่าประเทศอื่น เพราะว่าเราเป็นเจ้าของ
บ้าน ให้ความสะดวกแก่เขา ที่นี่ย่นไปถึงการประชุมที่
การาคี เขาวางโครงการไว้ โครงการของเขา ๒๐ ปี
๒๐ ปีตรงกันอีกแล้ว หุ้ดักสูตร ๗ ปีก็ตรงกัน เวลา ๒๐ ปี
ก็ตรงกัน ผมคำนวณไว้ก่อนเมื่อไปประชุมที่บางปู คำนวณ
ขณะนี้จะต้องใช้เวลา ๒๒ ปี นี้เวลาก็ผ่านมาแล้วราว ๒ ปี

เพราะฉะนั้น ผมพูดได้ว่าเราคิดก่อน และองค์การการศึกษา ฯ
สหประชาชาติมาคิดทีหลัง และมาตรงกับที่เราคิดนั่นเอง
เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ผมว่าไม่มีการผิดพลาดอย่างใด

เมื่อเรามีแผนการแล้ว โครงการจะตามมา ถ้าท่าน
ถามว่าตามโครงการ ๓-๖ ปี ที่รัฐบาลกำลังทำนั้น จะเพิ่ม
จำนวนนักเรียนเข้าศึกษาต่อจากประถม ๔ จาก ๓๒ $\frac{๓}{๒}$
เปอร์เซ็นต์ ในเวลานี้ ไปได้ถึงกี่เปอร์เซ็นต์ ขอนผมคิดแล้ว
เหมือนกัน ท่านคงจะคิดว่าในราวสัก ๖๐ เปอร์เซ็นต์ แต่
เราคงจะทำได้เพียง ๔๐ เปอร์เซ็นต์ ใน ๖ ปีนี้ เกิดขึ้นได้
จาก ๓๐ $\frac{๓}{๒}$ เปอร์เซ็นต์ ถึง ๔๐ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ถ้าได้ ๔๐
เปอร์เซ็นต์ ผมพอใจแล้ว ท่านคงจะอยากถามว่าทำไมจึง
น้อยนัก ๖ ปีขึ้นไปเพียง ๑๐ $\frac{๓}{๒}$ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ถึงระดับ
๔๐ เปอร์เซ็นต์ ยังเหลือ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ อีกกับจึงจะเสร็จ

ผมขอเรียนรายละเอียดว่า ขณะนี้เป็นระยะเวลาที่ลำบาก
เปอร์เซ็นต์เกิดขึ้นไม่ได้มาก แต่จำนวนคนจะเกิดขึ้นมาก
ทั้งนี้ เพราะว่าอะไร เพราะว่าฐานะของเราเกิดขึ้น คือว่า
เวลานี้เด็กจบประถม ๔ ราว ๕ แสนคน แต่กรมสามัญ

ศึกษากับจังหวัดต่างๆ กำลังปรับปรุงการประถมศึกษา วิชา
 ดอน วิชาสอบ ปรับปรุงกันมาก ตัวเลขจะสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว
 ที่เดียว เด็กจบประถม ๕ บิน ๕ แฉ่นคน บินห้าจะพรอดชน
 ไปถึงมีสุดท้ายในโครงการ ๖ บิน คือในปี ๒๕๐๘ เด็กจะ
 จบประถมศึกษาระหว่าง ๗ แฉ่น ถึง ๘ แฉ่นคนคือปี เพราะ
 ฉะนั้นฐานของเราเคลื่อนไปด้วย เปอร์เซนต์ได้ตามฐานไม่
 ท้น ๓๐ เปอร์เซนต์ของ ๕ แฉ่น เอา ๓ คูณ ๕ เข้าไป
 ก็เป็นแฉ่นห้าหมื่น แปลว่าเด็กได้เข้ามัธยม ๓ แฉ่นห้าหมื่นคน
 ในขณะ อีก ๖ มีเด็กจบประถม ๕ ระหว่าง ๗-๘ แฉ่น
 คน ถ้าเป็น ๘ แฉ่นจริง ๕๐ เปอร์เซนต์ของ ๘ แฉ่น
 ก็ ๓ แฉ่นกว่าคน ถ้า ๕๐ เปอร์เซนต์ของ ๗ แฉ่น ก็ ๒ แฉ่น
 ๘ หมื่นคน คิดเฉลี่ยคงจะได้ ๓ แฉ่นคน เด็กเข้า ๓ แฉ่น
 คนก็ได้ ๕๐ เปอร์เซนต์เท่านั้น เวลานี้เด็กเข้าแฉ่นห้าหมื่น
 คือไปเข้าได้ ๓ แฉ่นคน ก็เป็น ๒ เท่าตัว การทำงานเพื่อให้
 มีเด็กในชั้นมัธยมต้นขณะนี้เป็น ๒ เท่าตัว จะต้องกินเงิน
 ก็นักดึกเท่าไร ผมได้บอกว่าคุณจะเห็นเด็กมัธยม ๓ รวบรวม
 ห้าหมื่นคน มัธยม ๒-๓ ต้องตามมา ต้องหาที่ในชั้น

มัธยม ๒-๓ เวลานี้เด็กในชั้นมัธยมต้นประมาณ ๕ แสน
 แต่ถ้ายก ๖ ปีข้างหน้า เราบีบเขาเข้าประถม ๕ ตามแผน
 คน จำนวนเด็กในชั้นประถม ๖ อาจต่ำกว่า สมมุติว่า ๒
 แสน ๖ หมื่นคน และประถม ๗ ต้องแสน ๕ หมื่นคน
 รวมตามขั้นก็ ๗ แสนคน แปลว่าเวลานี้เรามี ๕ แสนทั้ง
 จะต้องทำให้เป็น ๗ แสนทั้ง ทั้งเพิ่ม ๕ แสนที่ ซึ่งเป็น
 ภาระอันหนัก จะต้องมีโรงเรียน ต้องมีโต๊ะ ต้องมีครู ต้อง
 มีอะไร ๆ อีกหลายอย่าง เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่าเราเคลื่อน
 จาก ๓๐ เปอร์เซ็นต์ครึ่ง เป็น ๔๐ เปอร์เซ็นต์เท่านั้นภาย
 ใน ๖ ปี ต้องการทั้งนี้ ๕ แสนที่ นี่เป็นเรื่องของชั้นประถม
 ตอนปลายเท่านั้น คนจบประถมปลายมากขึ้น ก็ต้องมีคน
 เรียนรองที่จะเข้าชั้นมัธยมมากขึ้น ชั้นมัธยมก็ต้องเพิ่มชน
 จำนวนนักเรียนทั้งต้น จะต้องเคลื่อนจากประมาณ ๕ ล้าน
 ไปเป็นประมาณ ๕ ล้าน ๗ แสน หรือ ๕ ล้าน ๘ แสน
 ถ้าเด็กเกิดมากขึ้น ก็จะไปใกล้ ๕ ล้านคน เรื่องนี้เราต้อง
 คิดกันมาก ฉะนั้นถ้าถามว่าการให้เด็กเรียน ๗ ปีนั้น จะมี
 เงินทำได้หรือ ถ้าถามอย่างนั้น ก็ตอบว่าเงินยังไม่มี แต่ไม่

มีประเทศไหนในโลกที่จะทำงานใหญ่เช่นนั้นได้เสร็จภายใน
๓ ปี ๕ ปี การขยายการศึกษาภาคบังคับนั้น เขาคงคิด
แต่คิดถึงก ที่ไหน ๆ เขาเพิ่มที่ระดับเท่านั้น เราเพิ่ม ๓ ปี
แต่ยังไม่เป็นกฎหมายบังคับ เราคงค่อยทำค่อยไป ถ้าจะ
ถามว่าจะทำไหวหรือ ก็ตอบว่าค่อยทำค่อยไป จะทำไหวแน่
แต่จะทำได้เต็มที่ นี่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษา
ระดับนั้น

การจัดชั้นประถม ๗ ปีหมายความว่าไปในตัวว่ามัธยม
ตามบัญชีศึกษา มัธยมอาชีวศึกษา มัธยมวิสามัญศึกษา
ยุบรวมเป็นชั้นประถม ๕-๖-๗ แต่การที่จะยุบหรือเพิ่ม
อะไรนี้ ไม่ได้ทำทันที ค่อยทำค่อยไป ทำเสร็จภายใน ๓ ปี
ปี ๒๕๐๖ ถึงจะเต็มรูป ปี ๒๕๐๕ จะมีชั้นประถมปีที่ ๕ และ
ชั้นมัธยมปีที่ ๓ หายไป เกิดมัธยมศึกษาปีที่ ๓ แบบใหม่
มัธยมปีที่ ๔ ปัจจุบันหายไป มัธยมศึกษาแบบใหม่นี้ กำลัง
ตกลงกับท่านอธิบดีกรมต่าง ๆ ว่า จะเรียกว่า ม.ศ. คือมัธยม
ปัจจุบันเราเรียก ม.๓-๔-๕ แบบใหม่จะเรียกว่า
ม.ศ. ๓ ม.ศ. ๔ ม.ศ. ๕ ม.ศ. ๖ ม.ศ. ๗ ม.ศ. ๘ ม.ศ. ๙ ม.ศ. ๑๐ ม.ศ. ๑๑ ม.ศ. ๑๒

ป. ๗ นั้นเรียกได้โดยไม่สับสนอย่างใด ขออย่าอีกที่ว่าในการ
 ศึกษา ๒๕๐๕ ถึงที่หายไป คือ ม. ๓ ม. ๔ เกิด ป. ๕ และ
 ม. ศ. ๓ ซึ่งจะมีใน ๒๕๐๕ ก็คือ ประถม ๕-๖ แต่ยังไม่
 มี ป. ๗ มี ม. ศ. ๓ ม. ศ. ๒ กับ ม. ศ. ๔ ซึ่งมีมาแทน
 เตรียมอุดมศึกษาปีที่ ๓ ครั้นถึงปี ๒๕๐๖ ถึงที่หายไปคือ
 ม. ๓-๒-๓-๔-๕-๖ เตรียมอุดม ๓-๒ หายหมด
 เกิดมี ป. ๕-๖-๗ ม. ศ. ๓-๒-๓-๔-๕ พร้อมมูลในปี ๒๕๐๖
 คือค่อยๆ ๗ ไป นี่เป็นการตอบปัญหาที่ว่า เด็กที่อยู่ใน
 ชั้นมัธยมเดียวกัน จะต้องกลายเป็นเด็กประถมหรืออย่างไร
 ผมได้แจ้งให้ใคร ๆ ทราบหลายครั้งหลายแห่งแล้วว่า เรา
 ไม่ให้นักเรียนชั้นมัธยมกลับเป็นนักเรียนชั้นประถม เราไม่
 เบียดหนักดัดดัดรกรดากัน เด็กอยู่มัธยม ๓ ปีนี้ มีหน้าชั้น
 มัธยม ๒ ปีต่อไปชั้นมัธยม ๓ เพราะเป็นชั้นในประ โยค
 พอจบประโยคจึงเปลี่ยน มีข้อยกเว้นที่ยังไม่ได้บอกใครคือ
 “อย่าไปตกเขา” เพราะมีหน้าไม่มีชั้นมัธยม ๓ แล้ว
 นักเรียนออกประเภทหนึ่งคือพอตกไปหัดบดเคี้ยว ออกจาก

โรงเรียนไปนอนหลับสบายต้องปี เมื่อกลับมาใหม่ชั้นไม่
ก็ต้องไปเข้าชั้นอย่างใหม่

นอกจากนั้นกรมเรือกดักสัตว์ ต้องประกาศใช้หัตถ์ดักสัตว์
ใหม่ เพราะว่าการเปลี่ยนแปลง คือเมื่อมีชั้นใหม่ขึ้น
จะใช้หัตถ์ดักสัตว์ใหม่ เราก็ต้องประกาศใช้ให้เป็นทั่วทราบ
ทั่วกัน สำหรับปีการศึกษา ๒๕๐๔ จะใช้หัตถ์ดักสัตว์ใหม่
สำหรับชั้นประถม ๑ กับประถม ๒ สำหรับ ๒ ชั้นนี้เปลี่ยน
หัตถ์ดักสัตว์ไม่เป็นไรหรอก แต่เด็กประถม ๓ และประถม ๔
ออกจะยุ่งนิดหน่อย เพราะฉะนั้นจึงจะใช้หัตถ์ดักสัตว์ใหม่แต่
เพียงประถม ๓-๔ แล้วข้ามไปใช้ประถม ๕ กับ ม.ศ. ๓
ที่ระดับ ๆ ๕ นั้นจะยังมีบางชั้นที่ต้องใช้หัตถ์ดักสัตว์เก่าอยู่
แล้วทยอยเปลี่ยนหัตถ์ดักสัตว์ไป เชื่อว่าคงไม่มีข้อขัดข้องก
อะไร เรื่องการเปลี่ยนแปลงอย่างไรทางกระทรวงก็จะได้อ
หนังสือเวียนยืนยัน แจ้งจังหวัดทราบ แจ้งให้ ก. พ. ทราบ
และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างเป็นทางการทุกหน่วย เป็น
ลายลักษณ์อักษร

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญข้อหนึ่งในแผนการศึกษา
ชาติ ก็คือย้ายอาชีวศึกษา คือหลังจากประถม ๗ ไปแล้ว
ก็จะจัดการศึกษาแบ่งสาขาไปเป็นด้านบัญชีศึกษา และด้าน
อาชีวศึกษา สำหรับสายอาชีวศึกษาจัดหลักสูตรต้น ๓ ปี
หรือไม่ถึงหลักสูตรกลาง ๒ ปี หรือไม่ถึง หลักสูตรยาว
๓ ปีจบ และหลักสูตร ๓ ปีชนิดข้อได้ ๓ ปีชนิดข้อไม่ได้
แยกกันรับนักเรียนเมื่อจบชั้นประถม ๗ ประมาณครึ่งหนึ่ง
เมื่อจบ ม.ศ. ๓ อีกประมาณครึ่งหนึ่ง การทบทวน
หลักสูตรต้น หลักสูตรยาว และยืดหยุ่นได้เช่นนี้ มุ่งหมาย
ที่จะทำอาชีวศึกษาให้เป็นหลักฐาน หลักสูตรต้นสำหรับ
การต่อมหาวิทยาลัย ๖-๗ ปี ใช้เวลาหนึ่งปีหรือปครึ่ง หรือสองปี
ก็จะไปประกอบอาชีพได้แล้ว อาชีพบางอย่างเช่น การฝึก
ขับโครถเมียนกัไม่น่าจะต้องใช้เวลาด้านนัก แต่ต้องการให้
“รู้อย่างเดียวให้เชี่ยวชาญเกิดจะเกิดผล” เพราะฉะนั้นต้อง
เรียนวิชาให้รู้ดีเขามาใช้ได้ เวลาที่พวกเราหมักจะมีความคิด
ว่าจะต้องเรียนวิชาให้สูงขึ้นไป ๆ โดยไม่คิดว่าจะเรียนจำเริญ
หรือไม่ แต่ว่างก็ไปตกในชั้นสูง จะย้อนมาเรียนอาชีพพวัก ๆ

ก็ไม่กล้า โทเสียแล้ว เรียนมากเสียแล้ว นี่มันลุดกุดกัก ๆ
อยู่อย่าง^๕ เพราะฉะนั้นเราจะตั้งเดิรมหาวิทยาลัย^๕ ที่ไม่ต้อง
ใช้เวลานานนักสำหรับผู้ที่ไม่สามารถจะเรียนวิชาชีพชั้นสูงได้
เพราะอาชีพ^๕ ง่าย ๆ นี่เป็นเงินเป็นทองมากเหมือนกัน เพราะ
เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเศรษฐกิจ และจะได้รับการ
ส่งเสริมเป็นอย่างมาก

ความสำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือว่า ในแผนการศึกษา
ชาติใหม่^๕ มีการกล่าวถึงการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น
ครั้งแรก ฉบับเดิมก็^๕ มีบอกว่า “กุดบุตรกุดธิดาพึงศึกษาอยู่ใน
โรงเรียนจนอายุ^๕ อย่างเข้^๕ ๓๕ เป็นอย่างน้อย” ในฉบับใหม่^๕
เปลี่ยนเข้^๕ คำว่า “ย่าง” ออก เป็น “กุดบุตรกุดธิดาพึงศึกษา
อยู่ในโรงเรียนจนอายุ ๓๕ มีบริบูรณ์เป็นอย่างน้อย” และ
ยังมีอีกบทหนึ่งบอกว่า “รัฐพึงขยายการศึกษาภาคบังคับ
เป็นระยะ ๆ ตามกำลังทางเศรษฐกิจ” นี่เป็นครั้งแรกที่แนะ
มาตรง ๆ ให้ขยายการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งก็จริงก็ทำอยู่แล้ว
แต่ยังมีได้เคยระบุเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ระบุไว้
ในแผนการศึกษาชาติคราว^๕ นี้มีความสำคัญมาก ข้อความ

ที่สำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ ได้กล่าวถึงการศึกษาดังเคราะห์
 เป็นครั้งแรก ระบุว่าเด็กซึ่งได้รับการยกเว้นจากการศึกษา
 ภาคบังคับ เป็นต้นว่า หูหนวกตาบอด พิการต่าง ๆ นั้น
 รัฐพึงให้ความสงเคราะห์ จัดการศึกษาให้ นี่ก็มีความสำคัญ
 เป็นอันมากเช่นกัน เหตุที่ต้องเปลี่ยนแปลงการศึกษาชาติ
 แล้วมุ่งหมายจะให้เด็กเรียนอย่างน้อย ๗ ปีทุกคนในระยะ
 เวลาอันสมควร มีความสำคัญมาก คือเวลานี้เด็กจบ
 ประถม ๔ อายุยังน้อยอยู่ ถ้าพ่อแม่ดูแลไม่ทั่วถึง ก็ตาย
 เป็นพวดเทเรเดียวก่อนที่จะถึงเวลาเป็นผู้ใหญ่ทำการงาน
 มีอาชีพเป็นหัดกแหล่งหรือก่อนจะแต่งงานไป หรือก่อนจะ
 ถูกเกณฑ์ทหารมีระยะเวลานานอยู่หลายปี ถ้าเราพยายาม
 ให้เด็กอยู่ในโรงเรียน อยู่ใกล้ครูอาจารย์มากขึ้นอีก ๒-๓ ปี
 ก็เป็นประโยชน์มาก เป็นประโยชน์ทางการเมือง ทางการ
 ข้าราชการการปกครอง และทางอื่น ๆ ทุก ๆ ทาง ถ้าเด็ก
 อยู่กับครูนานขึ้น โอกาสที่จะได้เรียนรู้ลง และได้เรียน
 วิชาอะไรต่าง ๆ ตลอดจนวิชาอาชีพตามสมควร ข้าราชการจะไป
 ทำก็ย่อมจะต้องดีขึ้น เวลาสอบขึ้นก็จะได้คิดถูกต้อง

ยังจนกว่าจะเลือกตั้งใคร แต่อย่างไรก็ตามจะต้องยืนยันว่า การศึกษาภาคบังคับบนถนนหนึ่งเป็นอยู่ตามเดิม กฎหมาย การศึกษาภาคบังคับยังไม่เปลี่ยน ก็ยังบังคับให้เรียนจบ ประถม ๘ ทันทีไม่ได้ เพราะรัฐบาลยังไม่มีกำลัง แต่เรา ตั้งเดิมให้เรียนต่อจนเต็มที ผมคิดว่าภายใน ๓๐ ปีข้างหน้า ยังไม่ต้องเปลี่ยน อาจจะต้องเปลี่ยนในระยะ ๓๐ ปีหลัง แต่คนเป็นเรื่อรกายหน้า ปัจจุบันชนปราชญ์นักกระตือรือร้น อยู่แล้ว ไม่ต้องบังคับก็ส่งลูกหลานมาเรียน แต่จะต้องแก้ พระราชบัญญัติประถมศึกษาบางข้อ เพราะความหมายของ คำว่าประถมเปลี่ยนไป มีชั้นประถมเทียบชั้นการศึกษาภาค บังคับ โดยเฉพาะมาตรา ๖ ที่บอกว่าเป็นเด็กทุกคนที่มีอายุย่าง เข้าปีที่ ๘ จะต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา จนมี อายุย่างเข้าปีที่ ๑๕ ชั้นนี้จะต้องเปลี่ยนแต่ก็อาจจะต้อง ปรับปรุงมาตราอื่น ๆ อีกบ้างเล็กน้อย

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนราษฎร์ ก็จะมีเป็น ๓ ลักษณะ คือ บางโรงเรียนจะมีเพียงประถมตอนต้น บาง

โรงเรียนก็จะม้ประถมตอนปลาย แต่บางโรงเรียนจะมีทั้ง
 ประถมต้นและประถมปลาย เพราะฉะนั้นโรงเรียนของท่าน
 ทั้งหลายที่มีประถมศึกษา ก็จะเกี่ยวข้องเข้ามาในเรื่องนี้ เรา
 จะต้องพิจารณาทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาในระยะยาว
 เรื่องเฉพาะหน้าก็คือว่า ถ้าเราตัดมัธยม ๓ แล้วไปเพิ่ม
 ประถม ๕ จะเพิ่มที่ไหน ปริมาณเด็กที่เคยเข้าชั้นมัธยม ๓
 ในท้องที่ใดมีเท่าใด ในกรุงเทพฯ นี้ เด็กที่จะมาเข้าโรงเรียน
 รัฐบาลก็หมื่นสามพัน หมื่นสามพันคนนี้จะจะต้องไปเรียน
 ที่ไหน นี่เป็นตัวอย่างของเรื่องเฉพาะหน้าที่จะทำ จะต้อง
 พิจารณาเป็นระยะ ๆ ไป สำหรับในท้องที่ต่างจังหวัดนั้น
 ง่าย ความจริงเขตเทศบาลบางแห่งในจังหวัดบางจังหวัด
 ผมทำเสร็จแล้วตั้งแต่ปีก่อน ไม่มีปัญหาอะไร คือชั้น
 มัธยม ๓ ในโรงเรียนมัธยมวิสามัญศึกษาลดลงหน้า ให้ไปอยู่
 มัธยมสามัญ ก็จะต้องเปลี่ยนแต่เพียงชื่อมัธยม ๓ ให้เป็น
 ประถม ๕ โรงเรียนมีอยู่แล้วและครูก็มีอยู่แล้ว ทนเรื่องอื่น
 ก็มี เช่น เรื่องเครื่องแบบนักเรียน ทางกระทรวงศึกษาธิการ
 ก็จะกระเบียดว่าประถมปลายให้แต่งอย่างไร คือมีผู้วิพากษ์ว่า

ประณมปทายเด็กโตแล้ว จะให้แต่งเครื่องแบบอย่างไร ผม
ว่าจะแต่งอย่างมัธยมต้นปัจจุบัน ก็คงจะได้ แต่เจ้าหน้าที่
จะต้องพิจารณาต่อไป แต่ไม่ได้หมายความว่าจะให้เด็กโต
แต่งตัวเหมือนเด็กเล็ก ๆ โดยเฉพาะนักเรียนหญิง เรื่องนี้
ไม่มีกฎหมายบังคับ เป็นระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ
เท่านั้น ระเบียบกำหนดไว้ว่าชั้นประถมแต่งอย่างไร มัธยม
แต่งอย่างไร ก็คงไปแก้ไขให้เหมาะสมกับที่เปลี่ยนมัธยมต้น
เป็นประถมปลายเท่านั้นเอง

ในเรื่องหลักสูตรก็จะได้ประกาศออกมาโดยเร็ว และ
เจ้าหน้าที่จะได้ทำประมวลการสอนให้เสร็จเรียบร้อยภายใน
ระยะเวลา ๕-๖ เดือนนี้ สำหรับส่วนกลาง ทางกระทรวง
จะแนะแนวทางหรือจะจัดคนทำให้ เรื่องประมวลการสอน
มีความสำคัญ เพราะว่าหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องคลุมกว้าง ๆ
ใช้เหมือนกันทั้งในชนบทและในเมือง แต่ประมวลการสอน
เราเปลี่ยนไปได้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ซึ่งก็ต้องพิจารณา
กันอย่างละเอียดถี่ถ้วน ที่ผมบอกว่าจะต้องใช้เวลา ๓ ปี
ถึงจะเปลี่ยนแปลงทุก ๆ อย่างให้เรียบร้อยนั้น หมายความว่า

ไปถึงการสอบได้ด้วย โดยเฉพาะการสอบได้ชั้นเตรียม
อุดมในปัจจุบัน ตลอดจนไปถึงการสอบเทียบต่าง ๆ
ต้องถึงปีการศึกษา ๒๕๐๖ จึงจะสอบอย่างใหม่ ในระหว่าง
นี้จะต้องสอบอย่างเก่าไป ๓ ปี คือในระหว่างปีการศึกษา
๒๕๐๓-๔-๕ ซึ่งกระทรวงจะได้ประกาศให้ทราบเป็นทาง
การ ส่วนเรื่องใบสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะต้องออกเพื่อ
แสดงวุฒิ เราจะต้องรู้กันหมดว่า ชั้นไหนใช้หลักสูตรเก่า
ชั้นไหนใช้หลักสูตรใหม่ เมื่อไร เพราะฉะนั้นเวลาใช้
ประกาศนียบัตร ก็ต้องดูวันที่ ว่าเมื่อนักเรียนจบชั้นหนึ่ง ๆ
นั้นใช้หลักสูตรเก่าหรือใหม่ ในระยะต้นอาจจะต้องมั่วงเดิมว่า
หลักสูตรเก่าหรือหลักสูตรใหม่ แต่ถึงไม่มั่วงเดิมไว้ ดูวันที่
ก็ควรจะมีรู้อย่างไรก็ตาม เราจะทำให้ละเอียดต่อไป

ในแผนการศึกษาชาติฉบับใหม่นี้ นอกจากจะย้
าวการศึกษาแล้ว ยังเน้นความสำคัญของจริยศึกษาเข้
หลายข้อทีเดียว ในความมุ่งหมายก็มีว่า จะอบรมให้เป็น
พลเมืองดีให้รู้จักรับผิดชอบ ให้มีหัวใจค้ำประเดอะไร

ต่ออะไรอีกหลายอย่าง เวลานี้ให้สัมภาษณ์หนึ่งต่อพิมพ์
 กติ หรือตอบคำถามทางวิทยุโทรทัศน์ก็ดี เรื่องจริยศึกษา
 ก็เป็นเรื่องที่คนสนใจมากกว่าเรื่องอื่น ๆ เพราะฉะนั้น
 เราจึงได้วางโครงการให้สอดคล้องกัน โครงการจริยศึกษา
 ซึ่งกำลังทำอยู่นี้ก็คิดว่า จะส่งเสริมให้ประชาชนทั้งเด็กและ
 ผู้ใหญ่เข้าใกล้พระศาสดานายงั้น เราก็ทราบกันอยู่แล้วว่า
 เวลานี้ตามชนบทมีครูเป็นพระภิกษุอยู่ ๕๐๐ รูปแล้ว บัณฑิต
 ก็จะเพิ่มจำนวนให้มากขึ้น และผมใคร่จะขอรับรองว่าโรงเรียน
 พวกเราที่อยู่ในวัดวาอาราม ก็ได้โปรดกรุณาให้ทำงาน
 ร่วมมือกับวัดให้มากขึ้น นอกจากนั้น เรายังจะมีปัญหา
 ทางความประพฤติของเด็ก เรายังมีกัณฑ์ห้ามปราม ตั้งข้อ
 ขอบรมกันในทางห้ามปรามมาก แต่ในทางที่จะชักชวนนักเรียน
 พานักเรียนไปสู่ความสนุกสนานเกิดความรู้ ใช้เวลาว่างให้
 เป็นประโยชน์นั้น ไม่ค่อยได้ทำกันมากนัก เพราะว่าเราไม่มี
 กำจัด และในบางกรณีก็ต้องใช้เงินใช้ทอง ตามหลัก
 ถ้าเราใช้แต่วิธีห้ามอย่างเดียว ก็มักจะไม่ได้ผล ดังนั้น
 มันก็ไปพูดทางโน้น เพราะฉะนั้นตามโครงการใหม่นี้ถือว่า

จะห้ามก็ห้ามเกิด แต่ในเวลาเดียวกันจะต้องหาวิธีส่งเสริมด้วย โดยเฉพาะการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นี่ก็มีโครงการอยู่ด้วยเหมือนกัน เรื่องนี้เกี่ยวแก่โรงเรียนเป็นอันมาก เราจะต้องจัดโรงเรียนของเราให้ดี ให้ครูของเรามีเวลาว่างพอ ไม่เหนื่อยเกินไป ให้มีเวลาพอที่จะอบรมสั่งสอน แล้วพานักเรียนไปดูจุดหมายที่พึงปรารถนา ประการแรกเรียนต้องผลัดวัน ก็จะต้องลดลงทีละเล็กละน้อยจนกว่าจะยกเลิกไป ในบ้านยังมีนักเรียนต้องผลัดอยู่ในกรุงเทพ ฯ และชนบุรีก็ว่าแสนคน บัณฑิตก็ว่าแสน บัณฑิตก็ว่าแสน บัณฑิตก็ว่าแสน ๗ หมื่นเท่านั้น ๗ หมื่น แล้วชนไปกองแสน แต่แล้วกลับมาคงที่ มีหน้าตของลด ผลักจะได้คิดไปพร้อมกันกับการจัดระบบชั้นมัธยม ๓ และเพิ่มประถม ๕ ด้วย ก็คือการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามแผนการศึกษาใหม่นี้ เราจะทำให้การเรียนต้องผลัดหมดไปด้วย แต่ทั้งนี้ก็ต้องทำไปด้วยที่ละเล็กละน้อย ถ้าในตอนนี้ไม่เสร็จ ก็จะต้องเพิ่มเวลาเป็นหลายปี

นอกจากจะต้องผลิตแล้ว เราก็ต้องสร้างโรงเรียนเพิ่ม
 ขึ้น เพื่อบรรเทาความแออัดตามพื้นที่ที่เคยเข้าชนมัย ๓ ใน
 พระนครและชนบท โรงเรียนแรกก็อยู่ที่ เพราะเด็กออกจาก
 โรงเรียนไปก็มี ชนชนสูงไป ห้องเรียนก็กว้างพอที่จะรับ
 นักเรียนได้ แต่กระนั้นมันยังไม่เพียงพอ เพราะฉะนั้น
 ต้องสร้างโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมากเหมือนกัน ผม
 ได้วางโครงการที่เรียกว่า “โครงการแก้ไขสถานการณ์”
 คือผมได้ตั้งงบประมาณไว้จะสร้างโรงเรียนใหม่ขึ้น อาจจะ
 เป็นโรงเรียนใหม่ทั้งโรงเรียนมี ๒๐ แห่งสร้างอาคารเพิ่มเติม
 ขึ้นในโรงเรียนที่มีอยู่แล้ว ส่วนมากเป็นโรงเรียนใหม่ ตาม
 โครงการนี้กำหนดจะสร้างโรงเรียนขึ้นทั้งสิ้น ๕๐ หลัง ใน
 ต้นปีการศึกษา ๒๕๐๕ ทยอยกระจายรอบกรุงเทพฯ ๗ ชนบท
 ตลอดจนจังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร
 และนครปฐม แต่ปรากฏว่าไม่ได้เงินงบประมาณ ดัง
 ท้ายจะได้ราว ๒๗ โรงเรียนเท่านั้น กว่าครึ่งเล็กน้อย ได้
 ๒๗ โรงเรียนก็ยังไม่ดี แต่แทนที่จะมีที่นั่งให้นักเรียนใหม่ใน
 โรงเรียนใหม่เหล่านี้ ถึงต้องหามาหาหนทางอื่น มันเหลือราว

ครึ่งหนึ่ง คือจนนักเรียนได้เพียงประมาณหมื่นทศเศษ ๆ แต่
ถึงมีปัญหาว่าทั้งหมดนั้น เราจะบรรจุทั้งหมดหรือจะคอง
ทั้งเป็นห้องว่างไว้อย่าง ถ้าบรรจุไปทั้งหมดก็คองไปก็คงแน่
เพราะเด็กชั้นต้นของโรงเรียนใหม่ ต้องสร้างเพิ่มเติมอีก
ไม่น้อยกว่านั้น เพราะฉะนั้น จะต้องพิจารณาเป็นราย ๆ
ไปว่า อาคารเรียนทั้งหมดนั้นจะสร้างหรือไม่ จะทัน
ก่อนเดือนพฤษภาคม หรือ มิถุนายน หรือไม่ จะรับนักเรียน
ได้ทั้งหมดหรือไม่ นี่ถ้าตั้งพิจารณากันอยู่ แต่โรงเรียน
ใหม่ ๆ เหล่านี้ จะเป็นประโยชน์มาก คือความคิดของ
ประชาชนเวลานี้ กตศธเองชอบใจ ชอบใจเกินไป
ชอบใจอย่างสุดกู่หลาย ใคร ๆ ก็จะมาเข้า เพราะส่วน
กตศธชอบดี แต่ต้องถามครูใหญ่ขออะไร ไม่รู้ ที่จริงถาม
ว่าครูใหญ่ขออะไรจะดีกว่า เพราะว่าถ้าครูใหญ่ขอ
อะไร จะได้ว่าเราเป็นคนดี เราเอาใจใส่ดูแลอบรมเด็ก
นำฝากดูแลหลานกับเขา มันน่าจะสำคัญกว่าซื้อโรงเรียน
ใหม่ใหม่เป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราก็จะพยายามเปลี่ยน

ความคิดประชาชนว่าโรงเรียนดี ๆ นะ ในซานเมืองก็มี ที่
 เรียกว่าซานเมืองนั้น บางแห่งห่างจากกระทรวงเพียงใช้
 เวลาเดินทางสักครึ่งชั่วโมง ก็มีโรงเรียนดี ๆ อยู่ และมีอยู่
 ตอนรอบนอก มีหลายแห่ง ผมได้สำรวจเส้นทางคมนาคม
 เช่น ทางรถไฟ ทางดำคลอง ทางถนน แต่วก็ไปถึง
 โรงเรียนดี ๆ ไร่ข้างนอกโดยรอบ นี่ก็จะทำตามโครงการ
 นี้ไป ๔-๕ ปี ถ้าทำได้ติดต่อกัน ๔-๕ ปี ในกรุงเทพฯ ก็จะ
 ทำให้สถานการณ์ดีขึ้นมาก โครงการที่จะสร้างโรงเรียน
 ซานพระนครเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ที่ว่าเด็กมา
 แ่นกัน ในกรุงเทพฯ นี่ มันก็แน่จริง ๆ ที่ประหลาดที่สุด
 ก็คือว่า ตอนเช้า ๆ เด็กซึ่งอยู่นอกเมือง เช่นบางขุนเทียน
 หรือเชิงสะพานพระราม ๖ หรือบางเขน หรือแม้จนอยู่ไกล ๆ
 อย่างสระบุรีก็มี ขนรถมาเรียนแถวนี้ทุกวัน เมื่อเช้านั้นแถว
 คนที่หมู่บ้านแท้ ๆ อยู่ในพระนครนั้นถูกแย่งที่เรียนไป ก็คือว่า
 ไปสอบแล้วก็แพ้เขา . อย่างเด็กที่อยู่แถวเจ้าราชฯ งามเอง
 สอบเข้าเบญจมาศราชัยไม่ได้ ไม่เข้าเรียน เพราะฉะนั้น
 จึงต้องหาทางแก้ไขปัญหานี้

นอกจากโครงการแก้สถานการณ์เฉพาะหน้า^{๕๕} ผมยังมีโครงการถาวร คือ โครงการพัฒนาการศึกษาในด้านภูมิภาค ท่านทั้งหลายคงทราบแล้วว่าเด็กหัวเมืองเข้ามาอยู่ในกรุงเทพ^{๕๖} มาก เมื่อ ๒ ปีที่แล้วมา เด็กจบมัธยม ๖ มาเข้าเรียนในกรุงเทพ^{๕๗} ๑. ด้อยศักดิ์เด็กวันเดียวกันหมดทางโรงเรียน^{๕๘} ผลหัดครูก็ด้อยวันนั้น^{๕๙} ๒. วิชาจะขึ้นสูงก็ด้อยวันนั้น^{๖๐} เด็กจะเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมก็ด้อยวันนั้น^{๖๑} ผมไปเยี่ยมโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีการสอบแล้วต้องถามดูว่า มีใครบ้างเป็นคนหัวเมือง ใครบ้างเป็นคนกรุงเทพ^{๖๒} ๓. ที่จบมัธยม ๖ จากหัวเมืองมา หรือจบมัธยม ๖ จากกรุงเทพ^{๖๓} ๔. ปรากฏว่า มีเด็กจากหัวเมืองมากกว่านิดหน่อย คือราว ๕๓ เปอร์เซ็นต์ เป็นเด็กหัวเมือง เป็นเด็กที่จบชั้นมัธยม ๖ กรุงเทพ^{๖๔} ๑. ประมาณ ๔๗ เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นการแก้ไขตามโครงการถาวร ก็จะต้องจัดการศึกษาในหัวเมืองให้ดีขึ้น เราได้จัดการปรับปรุงการศึกษาในด้านภูมิภาคพอจะคุยได้ว่าหัวเมืองมีบางสิ่งบางอย่างที่กรุงเทพ^{๖๕} ๑. ไม่มี เพราะฉะนั้น ผมจึงพูดว่าคนกรุงเทพ^{๖๖} ๑. จะเข้าโรงเรียนดี ๆ

ต้องออกไปหัวเมือง โครงการนี้เป็นโครงการใหญ่ แต่
 ดำเนินการขุดขั้วเรื่องควบคุมทางจรรยาบรรณนั้น ผม
 อยากเรียนว่าขึ้นอยู่กับครูใหญ่เป็นอันมาก อยู่ทีครูใหญ่
 มากกว่าคนอื่น ใครถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ ผมก็ต้องโอนให้ครู
 ทั้งนั้น ใครถามว่ามีโครงการอย่างไรที่จะอบรมนักเรียนให้
 เป็นคนดี อย่าให้เกเร อะไรต่างๆ ผมก็บอกว่าต้องอยู่ที่ครู
 เราถือหลักว่าการเป็นครูนั้นจะต้องอบรมสั่งสอนนักเรียน
 ทั้งในเวลาและนอกเวลาเรียน มีคนถามด้วยว่าคะแนน
 ศีลธรรม ทำไมมันน้อยนัก ให้เพิ่มขึ้นมา ๕๐ ผมก็บอกว่า
 ศีลธรรมนี้วัดด้วยคะแนนไม่ได้ นี่ก็โปรดทราบไว้ด้วย เรา
 ถือหลักกันอย่างนี้ เราต้องการอบรมศีลธรรมในทางปฏิบัติ
 ไม่ใช่แค่เพียงให้ท่องจำว่า หิริโอตตปัสคิธอะไร แล้ว
 เขียนตอบไปได้คะแนนเต็ม เช่นนี้ ไม่ใช่หมายความว่าคน
 นั้นจะเป็นคนดี ดีหรือไม่ดี มันอยู่ที่การปฏิบัติ อยู่ที่ในใจ

มีคนบอกว่า เวลาที่สอนศีลธรรมนี้น้อยนัก ผมแก้ตัว
 แทนครูใหญ่ไปว่า วิชาศีลธรรมนี้เราสอนได้เข้าไปในทุก
 วิชาเลย เพราะฉะนั้นเวลาสอนไม่น้อย เพราะสอดแทรก

ตลอดจนนอกเวลาเรียนด้วย เวลาว่างกิจกรรมพิเศษก็เป็น
 เวลาชั้นที่๒๒ คือนอกกิจกรรมพิเศษที่เราได้
 มากกว่าใครใคร่ใคร่ใคร่ ใครจะเอื้อเฟื้อคอบเพื่อน ชนเร่ไป
 ช่วยกันทำงานที่รับผิดชอบ หรือใครจะคอยคอบเพื่อน
 ภาควิชาที่๒๒ อยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น อาจจะกล่าวได้
 ว่า กิจกรรมที่เราได้ตลอดเวลา ตลอดเวลา จึงไม่จำเป็นจะ
 ต้องเพิ่มชั่วโมงกิจกรรม นอกจากนั้นยังมีผู้ทักว่าทำไมไม่มี
 ครัวสอนกิจกรรมโดยเฉพาะ ครัวพลศึกษาที่มี ครัววาคเขียน
 ยังมี ทำไมครัวกิจกรรมไม่มี โดยมากมอบให้ครัวประจำชั้น
 ผนึกแจ้งว่า ถ้ามีครัวสอนกิจกรรมโดยเฉพาะ ครัวอื่น ๆ
 อาจจะทั้งหมด จะเหมาะให้ครัวเฉพาะทำ การอบรมกิจกรรม
 นี้ ทุกคนต้องร่วมมือกัน แม้แต่ครัวพลศึกษา ความจริง
 ก็ไม่จำเป็นโดยเฉพาะ ผมเคยเห็นครัวพลศึกษาเฉพาะใน
 โรงเรียน ครัวอื่นไม่ยอมทำ ทั้ง ๆ ที่ผมเห็นว่าครัวทุกคนทำ
 ได้ พานักเรียนไปวิ่ง ครัวหนึ่งอยู่เฉย ๆ นักเรียนวิ่งไป นี่ก็
 พลศึกษา ก็ทำได้ ใคร ๆ ก็ทำได้ แต่ทำไมไม่ทำ ก็เพราะ
 เห็นว่าครัวพลศึกษาแล้ว ในเรื่องกิจกรรมผมคิดว่าเหมือน

กัน เรืองขอประทานโทษ ขอเรียนว่า ผมเคยได้แจ้ง
 สมเด็จพระสังฆราช ท่านบอกว่าวิชาศีลธรรม กระนั้น
 น้อยไป ผมก็เคยนมัสการท่านในที่ประชุมสงฆ์ ผมบอกว่า
 มีหลายอย่างทวดด้วยคะแนนไม่ได้ วัดไม่ได้จริง ๆ เช่น
 ความซื่อสัตย์สุจริตหรือความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
 เป็นต้น จะวัดกันได้อย่างไร วัดด้วยคะแนนไม่ได้ และมี
 ครูเฉพาะก็ไม่ได้ ทุกคนต้องร่วมมือกันทำ เมื่อเร็ว ๆ
 มาผม ผมไปฟังเด็กเขาอภิปรายกัน เขาได้กันเรื่องปัญหา
 เยาวชน ปัญหาเยาวชนคือตัวของเขาเอง เด็กบางคนบอก
 ว่า ครูท่านมีเวลาน้อยเหลือเกิน ท่านต้องทำงานมาก คุณ
 พ่อคุณแม่ก็มีธุระต้องออกไปนอกบ้าน อยากจะฟังใคร
 มีปัญหาสงสัยอะไรก็ไม่รู้จะถามใคร หากที่ฟังไม่ได้ ผมว่า
 เราควรจะคิดช่วยแก้ ก็คือว่าทำอย่างไรถึงจะให้ครูเป็นที่พึ่ง
 ของเด็กจริง ๆ เด็กมีปัญหาในใจ มีเรื่องทางบ้านก็มี
 ทางเพื่อนก็มี เมื่อมีอะไรที่ถมในใจ ให้เด็กวิ่งมาหาครู
 ด้วยความเต็มใจ ทำอย่างไรถึงจะได้เช่นนั้น ครูจะได้ช่วย
 บัดเนิ่นถึงร้ายออกไปจากใจเด็ก แนะนำไปในทางที่ดี ซึ่ง

เป็นการแนะแนวไปในตัวด้วย ถ้าเราช่วยกันปรับปรุงเรื่อง
 นี้ แม้แต่ที่ระดับประถมก็จะต้องอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นผมขอ
 ฝากไว้ด้วย ขอให้ช่วยกันคิด สำหรับโรงเรียนใหญ่ ๆ
 นั้น ควบคุมไม่ได้สะดวก ผมก็เห็นใจครูใหญ่จริง ๆ
 โรงเรียนที่นักเรียนต่งพันคนขึ้นไปนั้น จัดลำบากมาก
 ผมไม่เห็นด้วยเลยที่ว่าโรงเรียนควรจะมึ้นนักเรียนเกินพันคน
 เพราะควบคุมไม่ได้ ผมเคยลงมาดูแล้ว ในโรงเรียนที่
 ผมเป็นครูใหญ่อยู่มีนักเรียนประมาณ ๘๐๐ คน คุมไหว
 ผมรู้จักนักเรียนหมด อาจพูดได้ว่าเคยได้สนทนากับนักเรียน
 หมดทุกคน คือเรียกมาทีละ ๕ คน มานั่งพูดจาสนทนากัน
 ก่อนสนทนาผมเรียกเพิ่มมาดู คนไหนเป็นตู่ใคร ใครเป็น
 อย่างไร ใครได้เคยทำผิดอะไรมาแล้ว ใครทำผิดอะไรมา
 บ้าง พอเรียกมาคุยกันทีละ ๕-๖ คน เราทราบดีเรื่องรูราว
 นักเรียน ถ้าโรงเรียนมีนักเรียนประมาณ ๘๐๐ ทำได้หมด
 แต่กระนั้นก็ได้หมดในทีเดียว คือมีนักเรียนปี ๓ นักเรียน
 ปี ๒ ผลัดเปลี่ยนกันเข้ามา แต่ก่อนที่นักเรียนแต่ละคนจะ
 ออกจากโรงเรียนไป ผมได้พบเขาแล้วทุกคน แต่ถ้านักเรียน

มากกว่าห้าไม่วิว ผมได้เคยพยายามแล้ว แต่ห้าไม่วิว
 เห็นขยเค็มที่ สมองไม่จำมารดจะรวมปัญหาต่าง ๆ ของ
 นักเรียนไว้ทั่วถึงได้ เพราะฉะนั้นโรงเรียนที่นักเรียนเกิน
 พันคนผมว่ามากเกินไป แต่นักเป็นเพียงความเห็นของผม
 จริง ๆ เข้า ความจำเป็นบังคับ จำต้องรับนักเรียนมาก
 เพราะฉะนั้นผมจึงพยายามจะสร้างโรงเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อ
 โรงเรียนที่นักเรียนมาก ๆ นี้จะได้ผ่อนลดต้งบ้างที่ละเล็ก
 ที่ละน้อย ต้องคอยดูไปในระยะเวลาหนึ่งก็คงจะเรียนร้อย
 แต่ต้องใช้เวลาหลายปี

ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้ว ผมจึงมีโครงการที่จะสร้าง
 โรงเรียนอีก ๕๐ หดงในปีหน้า แล้วต่อไปอีก ๕๐ หดง
 กระจายกันไป แล้วตั้งเสริมทางหัวเมืองขึ้น เด็กหัวเมือง
 จะได้ไม่หัดงให้ตมาเรียนในกรุงเทพ ฯ มากนัก เวลานี้เด็ก
 นักเรียนในกรุงเทพ ฯ มีจำนวน ๕ แสนคนเศษ ที่เด็กถึง
 ๕ แสนคนเศษเรียนอยู่ในกรุงเทพ ฯ ชนบุรี นั้นมันมากเกินไป
 ตามสถิติกรุงเทพ ฯ ชนบุรี มีประชาชนประมาณ ๒ ล้าน
 ๕ แสน เป็นนักเรียนเตี้ย ๕ แสน เปอรเซนต์สูงเหลือเกิน

ถึงแม้ว่าในเมืองไทยมีเด็กมาก มีนักเรียนมาก แต่ใน
 กรุงเทพฯ มากเป็นพิเศษ และในข้อเท็จจริงปรากฏว่า เด็ก
 ในกรุงเทพฯ มีพ่อแม่อยู่หัวเมืองมากทีเดียว เพราะฉะนั้น
 จึงเป็นปัญหาซึ่งวกลมาหาครูใหญ่ เพราะเด็กหัวเมืองที่เข้า
 มาอยู่ในกรุงเทพฯ แม้ทางกระทรวงพยายามมีระเบียบ
 เรื่องผู้ปกครอง แต่บางที่เด็กก็ไม่มี ขอให้ครูใหญ่ช่วยให้
 เต็มที่ในข้อนี้ คือสืบไปถึงทางบ้านของเขาเป็นอย่างไร เพื่อ
 จะได้ช่วยนักเรียนให้มาก ปัญหาเรื่องการควบคุมนักเรียน
 มีมาก ตลอดจนเรื่องยาเสพติด ได้พูดกันมาหลายครั้ง
 หลายหนแล้ว ผมก็ขอย้ำอีกที่ ยาเสพติดนี้โรครันเป็นภัยมาก
 กระทรวงศึกษาได้ติดต่อกับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อ
 ให้ครูเราไปเรียนจากแพทย์ว่า วิชัสังเกตว่าผู้เสพยานม
 ีอาการเป็นอย่างไร วิชัรักษาจะส่งไปที่ไหน จึงขอให้ครูใหญ่
 ทุกคนถือหลักว่า ถ้าไปพบนักเรียนซึ่งเสพติดต้องไม่ทำ
 โทษ อย่าไปทำโทษเข้า คืออยากจะให้เด็กมาปรึกษาครู
 มาบอกว่าไปสูบเข้าแล้ว ไปโดนโทษเข้าแล้ว เราจะ
 ได้ช่วยเด็ก ขอให้ถือตามความคิดอย่างนี้ เราต้องช่วย

เด็กของเรา การทำโทษในเรื่องนี้^๕ไม่เกิดประโยชน์ เพราะ
 ว่าใครไปเสียเขาเข้า ได้โทษเกินพอแล้ว ไม่ต้องไปทำอีก
 เราต้องให้ความเมตตากรุณา พาไปหาแพทย์เพื่อแก้ไข
 ให้นักเรียนรู้^๖แต่เพียงว่าในเรื่องนี้^๕ครูไม่มีเขาโทษ แต่ครูจะ
 ช่วยเหลืออย่าง^๕นี้ ^๕อีกเรื่องหนึ่งซึ่งผมก็อดพูดไม่ได้ คือเรื่อง
 การแทรกซึมทางการเมือง ในตอนที่การเมืองปั่นป่วนเช่น
 นี้ โดยเฉพาะที่^๕มีความยุ่งยากในประเทศลาว ก็จะเกิดมี
 การแทรกซึมมาก^๕ขึ้น เพราะว่าลาวกับไทยนี้ใกล้เคียงมาก
 เพราะฉะนั้น ขณะนี้เป็นระยะเวลาซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียน
 โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีนักเรียนโต ๆ ควรจะมี^๕ระวังเรื่อง
 นี้ให้มาก อย่าให้นักเรียนของเราเสียคนไป เพราะถูกยุ
 ถูกแย^๕ เป็นเรื่องที่ต้องเป็นห่วง ต้องพยายามป้องกันให้
 มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ นี่พูดเรื่องแผนการศึกษาชาติก็มา
 ลงเลยอย่าง^๕นี้ ผมขอขอบคุณบรรดาท่านครูใหญ่ อาจารย์
 ใหญ่ และท่านผู้^๕เกียรติทุกท่าน เชื่อว่าที่มาพูดกันวันนี้^๕
 คงได้ประโยชน์พอสมควร แต่ว่างานของเราไม่ได้เสร็จ^๕

ด้วยคำบรรยายของผมออก อยู่กับการปฏิบัติงานของท่าน
ทั้งหลายต่างหาก หวังว่าในโอกาสหน้า คงจะได้พบปะ
สนทนากันอีก และผมก็ขอขอพรให้ท่านมีความเจริญใน
การปฏิบัติงาน และก็เป็นที่รักใคร่เคารพบูชาของศิษย์ของ
ท่านทุก ๆ คน ขอขอบคุณ.

